

ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΣΥΝΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής θα αντιμετωπίσει βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες οικονομικές, δημοσιονομικές και διαρθρωτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος. Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

- να αποκαταστήσει την ευρωστία του Κυπριακού τραπεζικού τομέα και να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των καταθετών και της αγοράς με την ενδεδειγμένη αναδιάρθρωση, και σμίκρυνση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, την ενίσχυση της εποπτείας και την αντιμετώπιση της αναμενόμενης ανεπάρκειας κεφαλαίων, σύμφωνα με την πολιτική συμφωνία στην Ευρωζώνη (Eurogroup) στις 25 Μαΐου 2013.
- να συνεχίσει την τρέχουσα διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης για να διορθώσει το υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, το ταχύτερο δυνατό, ιδιαίτερα μέσω μέτρων μείωσης των τρεχουσών πρωτογενών δαπανών, και της διατήρησης, μεσοπρόθεσμα, της δημοσιονομικής εξυγίανσης, ιδιαίτερα μέσω μέτρων αύξησης της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών εντός ενός μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου, να ενισχύσει την είσπραξη εσόδων και να βελτιώσει τη λειτουργία του δημόσιου τομέα, και
- να εφαρμόσει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ώστε να υποστηριχθεί η ανταγωνιστικότητα και η βιώσιμη και ισορροπημένη ανάπτυξη, επιτρέποντας τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, και συγκεκριμένα μέσω της μεταρρύθμισης του συστήματος αυτόματης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής και της απομάκρυνσης των εμποδίων στην ομαλή λειτουργία των αγορών υπηρεσιών.

1. Μεταρρύθμιση του χρηματοοικονομικού τομέα

Βασικοί Στόχοι

Ο τραπεζικός τομέας επηρεάστηκε σοβαρά από τη γενικότερη Ευρωπαϊκή οικονομική κρίση και την κρίση δημόσιου χρέους, και ειδικότερα από την έκθεσή του στην Ελλάδα. όμως, πολλά από τα προβλήματα του τομέα είναι ενδογενή και σχετίζονται με την υπερβολική επέκταση στην αγορά ακινήτων ως αποτέλεσμα αδύνατων πρακτικών διαχείρισης κινδύνου εκ μέρους των τραπεζών. Επιπρόσθετα, ο τραπεζικός τομέας είναι ευάλωτος λόγω του μεγέθους του σε σχέση με εκείνο της εγχώριας οικονομίας. Ο χειρισμός των προβλημάτων του τομέα έχει καταστεί πιο δύσκολος λόγω της ευαισθησίας των αποτιμήσεων των εμπράγματων εγγυήσεων στις τιμές ακινήτων, και οι τράπεζες χρησιμοποίησαν μερικά κενά του εποπτικού πλαισίου για να καθυστερήσουν την αναγνώριση απωλειών από δάνεια, πράγμα που οδήγησε σε σημαντικά χαμηλότερες προβλέψεις επισφαλειών. Ο τραπεζικός τομέας θα ωφεληθεί από μια σημαντική σμίκρυνση και αναδιάρθρωση για αποκατάσταση της φερεγγυότητας και βιωσιμότητάς του, θα ενισχύσει την ανθεκτικότητά του και θα ξανακερδίσει τη δημόσια εμπιστοσύνη.

Πρόοδος που επιτεύχθηκε μέχρι σήμερα

Ο εγχώριος τραπεζικός τομέας, περιλαμβανόμενων των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, αντιπροσώπευε μέχρι πρόσφατα τα 550% του ΑΕΠ. Η αναγκαία σμίκρυνση και αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα βρίσκεται ήδη υπό εξέλιξη. Η Βουλή υιοθέτησε στις 22 Μαρτίου 2013 νομοθεσία που καθιερώνει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την αποκατάσταση και εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων, που στηρίζεται μεταξύ άλλων, στη σχετική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹. Σύμφωνα με τις πρόνοιες της νομοθεσίας αυτής, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου είναι η αρχή εξυγίανσης τόσο για τράπεζες όσο και για συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα. Χρησιμοποιώντας το νέο αυτό πλαίσιο, οι κυπριακές αρχές προχώρησαν στην (i) αποκοπή των εργασιών των μεγαλύτερων Κυπριακών τραπεζών στην Ελλάδα (ii) την εξυγίανση της Λαϊκής Τράπεζας και την απορρόφηση

---

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/index_en.htm#framework2012

επιλεγμένων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της από την Τράπεζα Κύπρου και (iii) την ανακεφαλαιοποίηση της Τράπεζας Κύπρου, μέσω της μετατροπής χρέους σε μετοχικό κεφάλαιο, χωρίς τη χρησιμοποίηση δημοσίου χρήματος. Ως αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών, ο Κυπριακός τραπεζικός τομέας έχει υποστεί άμεση και σημαντική σμίκρυνση στο [350%] του ΑΕΠ, η Τράπεζα Κύπρου έχει ανακεφαλαιοποιηθεί πλήρως ώστε να ανακτήσει το επιλέξιμο καθεστώς κατάλληλου αντισυμβαλλομένου για τους σκοπούς της συμμετοχής της στις συνήθεις εργασίες νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Περαιτέρω σμίκρυνση θα επιτευχθεί μέσω της αναδιάρθρωσης των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Για τη διατήρηση της ρευστότητας του Κυπριακού τραπεζικού τομέα έχουν επίσης επιβληθεί διοικητικά μέτρα.

A. Ρύθμιση και Εποπτεία

Διατήρηση της ρευστότητας στον τραπεζικό τομέα

1.1. Ενόσω η τραπεζική ρευστότητα παρέμενε υπό πίεση, καθίστατο αναγκαία η λήψη έκτακτων μέτρων για την πρόληψη μεγάλων εκροών καταθέσεων και τη διατήρηση της φερεγγυότητας και ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι αναλήψεις μετρητών, οι ηλεκτρονικές πληρωμές και μεταφορές στο εξωτερικό προσωρινά περιορίστηκαν. Η εφαρμογή των μέτρων αυτών αποσκοπούσε στην ελαχιστοποίηση των διαταραχών στο σύστημα πληρωμών και στη διασφάλιση της εκτέλεσης των απαραίτητων συναλλαγών για τη λειτουργία της οικονομίας. Η Κυβέρνηση δεσμεύτηκε να διαχειριστεί την εισαγωγή και εφαρμογή περιορισμών σύμφωνα με τους κανόνες για την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων που θέτει η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι επιπτώσεις των περιορισμών θα παρακολουθούνται πάνω σε καθημερινή βάση, με πλήρη ανταλλαγή πληροφοριών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων βαθμιαία θα χαλαρώσουν, σε διαβούλευση με την ΕΕ, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ και θα παραμείνουν σε ισχύ μόνο για όσο διάστημα είναι απολύτως απαραίτητο για τον περιορισμό των σοβαρών κινδύνων για τη σταθερότητα του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Εγκαθιδρύεται Συμβούλιο Παρακολούθησης που περιλαμβάνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών και τις Κυπριακές αρχές για να διασφαλίσει την παρακολούθηση και

την αξιολόγηση της εφαρμογής των προσωρινών περιοριστικών μέτρων στη διακίνηση κεφαλαίων.

1.2. Επιπλέον, οι κυπριακές αρχές θα ενθαρρύνουν τις τράπεζες να ενισχύσουν τις εμπράγματες εξασφαλίσεις και τα αποθέματα ρευστότητας. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, σε διαβούλευση με την ΕΚΤ, θα συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την κατάσταση ρευστότητας του τραπεζικού τομέα και να είναι έτοιμη να λάβει κατάλληλα μέτρα για τη διατήρηση επαρκούς ρευστότητας στο σύστημα σύμφωνα με τους κανόνες του Ευρωσυστήματος.

1.3. Οι αρχές θα ζητήσουν από εγχώριες τράπεζες που στηρίζονται στη χρηματοδότηση της Κεντρικής Τράπεζας ή που τυγχάνουν κρατικής βοήθειας να καθιερώσουν και να υποβάλλουν κάθε τρίμηνο, σχέδια μεσοπρόθεσμης χρηματοδότησης και κεφαλαίων, τα οποία θα πρέπει να κοινοποιούνται στο τέλος του κάθε τριμήνου, **αρχίζοντας από τον Ιούνιο 2013**, προς την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, τα οποία θα διαβιβάζονται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ). Τα σχέδια θα πρέπει να αντανακλούν με ρεαλιστικό τρόπο την αναμενόμενη απομόχλευση του τραπεζικού τομέα και τη μείωση της εξάρτησης από δανεισμό από τις κεντρικές τράπεζες, ενώ θα αποφεύγουν την πώληση περιουσιακών στοιχείων σε πολύ χαμηλές τιμές και την πιστωτική ασφυξία. Το πρότυπο αναφοράς και το μακροοικονομικό σενάριο θα παρασχεθούν από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, σε συντονισμό με την ΕΚΤ.

1.4. Η έλλειψη ορίων συγκέντρωσης στο πλαίσιο ρευστότητας για περιουσιακά στοιχεία σε ευρώ επέτρεψε τη συγκεντρωμένη έκθεση Κυπριακών τραπεζών στο Ελληνικό δημόσιο χρέος. Για την αποφυγή παρόμοιων καταστάσεων στο μέλλον, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα επικαιροποιήσει τους κανονισμούς περί ρευστότητας **μέχρι τον Δεκέμβριο 2014** μετά από διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ).

Ρύθμιση και εποπτεία των τραπεζικών και συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων

1.5. Θα πρέπει να καταβληθούν έντονες προσπάθειες για να μεγιστοποιηθούν τα ποσοστά ανάκτησης από τις τράπεζες μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ θα

ελαχιστοποιούνται τα κίνητρα για στρατηγικές πτωχεύσεις δανειζομένων. Τα διοικητικά εμπόδια και το νομοθετικό πλαίσιο που αυτή τη στιγμή περιορίζει την κατάσχεση και πώληση της εξασφάλισης των εμπράγματων εγγυήσεων για δάνεια θα τροποποιηθούν ώστε η περιουσία που δεσμεύεται ως εμπράγματη εγγύηση να μπορεί να κατασχεθεί εντός μέγιστου χρονικού διαστήματος 1.5 έτους από την έναρξη των νομικών ή διοικητικών διαδικασιών. Στην περίπτωση της πρώτης κατοικίας, η χρονική περίοδος μπορεί να επεκταθεί στα 2.5 έτη. Με βάση έκθεση που ανατέθηκε σε ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, οι αναγκαίες νομοθετικές αλλαγές θα υποβληθούν στη Βουλή μέχρι **τα μέσα 2014** και θα εφαρμοστούν μέχρι **τα τέλη 2014**, αν το επιτρέψουν οι μακροοικονομικές συνθήκες.

1.6. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια απειλούν την κερδοφορία των τραπεζών και πρέπει να παρακολουθούνται σωστά και να τυγχάνουν διαχείρισης ώστε να διασφαλίζονται τα κεφαλαιακά αποθέματα των τραπεζών. Οι κατευθυντήριες γραμμές της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για την κατάταξη δανείων ως μη εξυπηρετούμενων θα τροποποιηθεί ώστε να περιλαμβάνει όλα τα δάνεια των οποίων καθυστερεί η πληρωμή πέραν των 90 ημερών. Η τροποποίηση αυτή θα εισαχθεί **μέχρι τις 30 Μαΐου 2013**. Η χρονοσειρά των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα δημοσιεύεται, περιλαμβανομένων ιστορικών παρατηρήσεων που θα επεκτείνονται όσο το δυνατό πιο πίσω στο παρελθόν.

1.7. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα δημιουργήσει επίσης ένα κεντρικό μητρώο πιστώσεων στο οποίο θα καταχωρίζονται όλοι οι δανειζόμενοι και οι δικαιούχοι, τόσο από εμπορικές τράπεζες όσο και από συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα, ώστε να διευκολύνονται τα ιδρύματα αυτά να ελέγχουν τις νέες αιτήσεις για δάνεια σε σχέση με το μητρώο. Το μητρώο θα εντοπίζει δανειολήπτες οι οποίοι έχουν ή είχαν καθυστερημένες δόσεις και θα συμβάλει στην παρακολούθηση του πιστωτικού κινδύνου και της μεγάλης έκθεσης σε κινδύνους. Το νομικό πλαίσιο για το μητρώο πιστώσεων θα ετοιμαστεί **μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2013** και το κεντρικό μητρώο πιστώσεων θα αρχίσει τη λειτουργία του **μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2014**.

1.8. Μετά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της άσκησης δέουσας επιμέλειας, και λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες πρακτικές στην εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων

Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα επανεξετάσει **μέχρι τέλη Σεπτεμβρίου 2013**, το υφιστάμενο ρυθμιστικό της πλαίσιο αναφορικά με τις διαδικασίες εξέτασης αιτημάτων για δάνειο, της απομείωσης αξίας περιουσιακών στοιχείων και των προβλέψεων, καθώς και χειρισμού των εμπράγματων εγγυήσεων στις προβλέψεις. Άνευ επηρεασμού των συμπερασμάτων της αναθεώρησης αυτής και του υφιστάμενου ρυθμιστικού και λογιστικού πλαισίου στην ΕΕ, θα εισαχθούν ρυθμιστικές τροποποιήσεις, με τη λήψη τεχνικής βοήθειας, προς το σκοπό μετριασμού των επιπτώσεων των αλλαγών στις αξίες των εμπράγματων εγγυήσεων πάνω στην αξία των απομειωμένων περιουσιακών στοιχείων. Οι νέοι κανονισμοί προληπτικής εποπτείας θα τεθούν σε ισχύ **μέχρι τέλη Μάρτιου 2014**.

1.9. Θα εγκριθεί νομοθεσία **μέχρι τέλη Σεπτεμβρίου 2013** για ενίσχυση της τραπεζικής διακυβέρνησης, η οποία θα απαγορεύει στις εμπορικές τράπεζες και στα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα να δανείζουν στα ανεξάρτητα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, περιλαμβανομένων και των συνδεδεμένων μερών τους, και θα απομακρύνουν οποιαδήποτε μέλη διοικητικού συμβουλίου καθυστερούν την πληρωμή χρεών τους στις τράπεζές, ενώ ο δανεισμός των άλλων μελών του διοικητικού συμβουλίου θα απαγορεύεται πάνω από ένα όριο, το οποίο θα βαθμονομηθεί από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. Τα δάνεια και άλλες πιστωτικές διευκολύνσεις σε κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου θα αποκαλύπτονται στο κοινό. Η πλειοψηφία των μελών του διοικητικού συμβουλίου των τραπεζών θα αποτελείται από ανεξάρτητα μέλη.

1.10 Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα εισαγάγει υποχρεωτική εποπτική παρέμβαση βασισμένη στα επίπεδα κεφαλαιοποίησης, αντλώντας τεχνική βοήθεια και βέλτιστες διεθνείς πρακτικές **μέχρι τέλη Μαρτίου 2014**.

1.11. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα εφαρμόσει ενοποιημένο σύστημα αναφοράς δεδομένων για τις τράπεζες και τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα **μέχρι τέλη Ιουνίου 2013**. Η έκδοση των στατιστικών δεδομένων θα επεκταθεί και στα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα, για τα οποία η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα γνωστοποιήσει ενοποιημένα στοιχεία που θα καλύπτουν τα ίδια στοιχεία με εκείνα

των τραπεζών, περιλαμβανομένων στοιχείων των ισολογισμών, καταστάσεις αποτελεσμάτων, και δείκτες προληπτικής εποπτείας.

1.12. Οι έλεγχοι αντοχής θα ενσωματωθούν στην τακτική μη επιτόπια τραπεζική εποπτεία και θα χρησιμεύουν ως στοιχείο για τις αξιολογήσεις του Πυλώνα 2. Εποπτικοί έλεγχοι αντοχής θα διεξάγονται με ετήσια συχνότητα, και ο πρώτος τέτοιος έλεγχος θα ολοκληρωθεί **πριν από τα τέλη Ιουνίου 2014**.

1.13. Τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη εγχώρια οικονομία και ένα σημαντικός στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση του συνεργατικού πιστωτικού τομέα. Λόγω της οικονομικής του σημασίας και των νομικών ιδιαιτεροτήτων, αλλά και των ελλείψεων στην εκτίμηση κινδύνου, το τμήμα αυτό του χρηματοπιστωτικού τομέα χρειάζεται ισχυρότερη ρύθμιση και εποπτεία. Οι Κυπριακές αρχές θα ευθυγραμμίσουν τη ρύθμιση και εποπτεία των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων με εκείνη των εμπορικών τραπεζών. Από τον Δεκέμβριο 2012 η εποπτεία των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων διεξάγεται ανεξαρτήτως λόγων που αφορούν την ανάπτυξη του τομέα. Η εποπτεία των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων θα αφαιρεθεί από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και θα ενταχθεί στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου **μέχρι τέλη Ιουλίου 2013**, για την οποία θα εγκριθεί νομοθεσία **μέχρι τέλη Ιουνίου 2013**. Οι Κυπριακές αρχές θα παρουσιάσουν για αξιολόγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ, ένα χρονικά προσδιορισμένο εφαρμόσιμο σχέδιο για την επίτευξη του σκοπού αυτού [μέχρι τέλη Ιουνίου 2013]. Μέχρι τα **τέλη Μαΐου 2013**, θα εισαχθεί νομοθεσία που να εξουσιοδοτεί την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου να δίδει οδηγίες στην υφιστάμενη εποπτική αρχή του συνεργατικού πιστωτικού τομέα να παρεμβαίνει και στο επίπεδο των ξεχωριστών συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

1.14. Οι οικονομικές καταστάσεις των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, πέραν ενός μεγέθους που θα καθοριστεί από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, θα υπόκεινται σε ανεξάρτητο ετήσιο έλεγχο από εξωτερικό, αναγνωρισμένο και ανεξάρτητο

ελεγκτικό οίκο. Η Κεντρική Τράπεζα θα έχει το δικαίωμα να ανατρέψει την επιλογή ελεγκτή από οποιοδήποτε συνεργατικό πιστωτικό ίδρυμα.

Παρακολούθηση του δανεισμού εταιρειών και νοικοκυριών

1.15 Οι Κυπριακές αρχές θα εντείνουν την παρακολούθηση του δανεισμού των τομέων των εταιρειών και νοικοκυριών και θα ετοιμάζουν τριμηνιαίες εκθέσεις, περιλαμβανόμενων πληροφοριών για την κατανομή των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων των νοικοκυριών, και της εκτίμησης της ικανότητάς τους για εξυπηρέτηση του χρέους και των δραστηριοτήτων αναχρηματοδότησης. Μέχρι να λειτουργήσει πλήρως το μητρώο πιστώσεων θα χρησιμοποιηθούν δεδομένα από έρευνες. Η Έκθεση για τη Σταθερότητα του Χρηματοπιστωτικού Τομέα η οποία θα δημοσιεύεται πάνω σε ετήσια βάση από τον **Δεκέμβριο 2013** θα περιλαμβάνει εκτενή ανάλυση για τον δανεισμό εταιρειών και νοικοκυριών. Αυτές οι βελτιωμένες ενέργειες παρακολούθησης θα εφαρμοστούν από τα **τέλη Ιουνίου 2013**.

1.16. Θα ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των δανειοληπτών που βρίσκονται σε δύσκολη θέση μετά την εφαρμογή της εξυγίανσης και ανακεφαλαιοποίησης των αδύναμων τραπεζών. Θα δημιουργηθεί ένα πλαίσιο για τη στοχευμένη αναδιάρθρωση του χρέους του ιδιωτικού τομέα για να διευκολυνθεί η παραχώρηση νέων δανείων και να μειωθούν οι πιστωτικοί περιορισμοί. Θα διερευνηθούν τρόποι για τη βελτίωση των περιορισμών της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Πρώτον, **μέχρι τα τέλη Απριλίου 2013** θα κυκλοφορήσει οδηγία από την Κεντρική Τράπεζα, με την οποία θα συστήνει στις τράπεζες να παρέχουν περίοδο χάριτος 60 ημερών, χωρίς επιβολή κυρώσεων, καταβάλλοντας τόκο μόνο για ληξιπρόθεσμα δάνεια. Η νομοθεσία αυτή έχει ως στόχο να αποτρέψει αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις στις σχετικές πληρωμές σε ολόκληρη την οικονομία. Δεύτερον, θα θεσπισθεί νομοθεσία, αν χρειασθεί, για εξάλειψη φορολογικών αντικινήτρων των πιστωτικών ιδρυμάτων και των πελατών που μπορεί να υφίσταται σε σχέση με την αναδιάρθρωση δανείων. Αυτό θα περιλαμβάνει εξάλειψη οποιονδήποτε φορολογικών αντικινήτρων για τυχόν απώλειες εισοδήματος που σχετίζονται με την εθελοντική πρόωρη αποπληρωμή δανείων ή εκπτώσεις που δίνονται για τέτοιες αποπληρωμές σε προβληματικούς αλλά βιώσιμους δανειολήπτες. Τρίτον,

μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2013 οι Κυπριακές αρχές θα αναπτύξουν νομοθετικό πλαίσιο και θα θεσπίσουν νομοθεσία όπου χρειάζεται για την αντιμετώπιση των νομικών, διοικητικών ή άλλων εμποδίων που επηρεάζουν την αναδιάρθρωση των βιώσιμων δανειοληπτών, ενώ παράλληλα θα διατηρείται η πιστωτική πειθαρχία. Η προσέγγιση αυτή θα στηρίζεται πάνω σε εθελοντικές λύσεις της αγοράς που θα υποστηρίζονται από μέτρα ενίσχυσης του νομικού πλαισίου για τη στήριξη της αναδιάρθρωσης χρεών. Σε αυτό το πλαίσιο, εκτός από το κεντρικό πιστωτικό μητρώο, θα εφαρμοστεί ένα πλαίσιο για την κατάσχεση και πώληση των εμπράγματων εγγυήσεων δανείων. Επιπλέον θα εισαχθούν τροποποιήσεις για τη διασφάλιση της μείωσης του ενσωματωμένου κόστους (τέλη, προϋποθέσεις) για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους πελάτες κατά τη διάρκεια της αναδιάρθρωσης. Τέλος, θα δημιουργηθεί μια υπηρεσία διαμεσολάβησης μεταξύ των τραπεζών και των πελατών τους για την επίτευξη δίκαιης αναδιάρθρωσης του χρέους **μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2013**.

Αυξάνοντας την χρηματοπιστωτική διαφάνεια

1.17. Το πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΚΝΕΠΔ) θα ενισχυθεί σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές. Ενώ το καθεστώς ΚΝΕΠΔ της Κύπρου έτυχε γενικά θετικής αξιολόγησης το 2011 στην Έκθεση MONEYVAL, οι Κυπριακές αρχές είναι δεσμευμένες για περαιτέρω βελτίωση της θέσης τους λαμβάνοντας αριθμό μέτρων, σύμφωνα με τις συστάσεις που διενήργησε το προσωπικό του ΔΝΤ.

- Το νομικό πλαίσιο θα αναθεωρηθεί περαιτέρω² για να διευκολύνει την προσφορά της ευρύτερης δυνατής συνεργασίας στους ξένους ομολόγους (περιλαμβανόμενων θεμάτων ξεπλύματος εσόδων από φορολογικά εγκλήματα στα οποία υπάρχει απάτη) και με την περαιτέρω διευκρίνιση του πεδίου συνεργασίας από μέρους της Ομάδας Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟΚΑΣ).
- Μετά τη συμπλήρωση του ελέγχου που του Απριλίου 2013, τα ευρήματα και οι συστάσεις που θα περιλαμβάνονται στις τελικές εκθέσεις της

---

² Το νομικό πλαίσιο έτυχε ουσιαστικής αναθεώρησης το Δεκεμβρίου 2012.

MONEYVAL και του ελεγκτή θα ληφθούν υπόψη στο Πρόγραμμα Δράσης που προβλέπεται στο πρόγραμμα και οι διαδικασίες δέουσας επιμέλειας πελατών και αναφοράς ύποπτων συναλλαγών θα ενισχυθούν σύμφωνα με τις συστάσεις της έκθεσης ελέγχου **μέχρι το 2^ο τρίμηνο-2013**.

- Περαιτέρω για να αντιμετωπισθούν οι ανησυχίες ότι κυπριακές εταιρείες και εμπιστεύματα μπορεί να τύχουν κακής χρήσης, οι Κυπριακές αρχές δεσμεύτηκαν σε ένα σχέδιο δράσης για τη διαφάνεια νομικών οντοτήτων ώστε να αναθεωρηθεί το νομικό πλαίσιο και να διασφαλισθεί η δέουσα εφαρμογή του για την επαρκή, ακριβή και έγκαιρη πληροφόρηση αναφορικά με τους δικαιούχους Κυπριακών νομικών προσώπων και άλλων οντοτήτων να μπορούν να παρασχεθούν σε ξένους ομολόγους τους, σε ανταπόκριση σε αιτήματα σχετικά με το ξέπλυμα παράνομου χρήματος και σε φορολογικά θέματα. Προς το σκοπό αυτό το πρόγραμμα δράσης θα προβλέπει ότι οι Κυπριακές αρχές θα αναθεωρήσουν αμέσως τη σχετική νομοθεσία, περιλαμβανομένων μεταξύ άλλων του Νόμου περί της ρύθμισης των επιχειρήσεων παροχής διοικητικών υπηρεσιών (Trust and Company Service Provider) και του περί Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμου **μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013**. Επιπρόσθετα, οι οδηγίες και εγκύκλιοι που εκδίδονται από τις εποπτικές αρχές (Κεντρική Τράπεζα, Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος, Σύνδεσμος Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου) θα αναθεωρηθούν ώστε να θέτουν σαφείς διαδικασίες εφαρμογής που να συνάδουν με τη σχετική νομοθεσία και τα διεθνή πρότυπα **μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013**.
- Ως μέρος του σχεδίου δράσης, οι Κυπριακές αρχές προτίθενται να δημιουργήσουν στις εποπτικές αρχές μητρώα εμπιστευμάτων και να διενεργήσουν αξιολόγηση της λειτουργίας του τμήματος του Εφόρου Εταιρειών και Επισήμου Παραλήπτη από ανεξάρτητους ειδικούς. Τα μητρώα εμπιστευμάτων θα αφορούν όλα τα εμπιστεύματα που δημιουργούνται δυνάμει της Κυπριακής νομοθεσίας, θα τηρούνται από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές για να διευκολύνονται στην άσκηση των καθηκόντων τους και θα περιλαμβάνουν το όνομα του εμπιστεύματος και το όνομα και διεύθυνση του επιτρόπου (trustee).

- Τέλος το Τμήμα Εποπτείας της Κεντρικής Τράπεζας θα αναθεωρήσει τις επιτόπιες και μη επιτόπιες εποπτικές διαδικασίες του για να εφαρμόσει περαιτέρω μια εποπτεία της ΚΝΕΠΔ βασισμένης στην αξιολόγηση του κινδύνου (risk-based) **μέχρι το 4ο τρίμηνο 2013**. Συγκεκριμένα το μη επιτόπιο εποπτικό εργαλείο θα περιλαμβάνει μηνιαίες εκθέσεις από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, με ανάλυση ανά χώρα προέλευσης των κύριων καταθετών και των κύριων δανειοληπτών (και των δικαιούχων ιδιοκτητών).

B. Ανακεφαλαιοποίηση, δέουσα επιμέλεια, εξυγίανση και αναδιάρθρωση

1.18. Θα δημιουργηθεί Συντονιστική Επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους της Κεντρικής Τράπεζας και του Υπουργείου Οικονομικών για να εποπτεύει την εφαρμογή του προγράμματος για το χρηματοπιστωτικό τομέα και να παρακολουθεί τις εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα.

Δέουσα επιμέλεια και αποκατάσταση επαρκών κεφαλαιακών αποθεμάτων

1.19. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου θα αυξήσει τον ελάχιστο ποσό κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1) από το σημερινό επίπεδο των 8% στο 9% **μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2013**.

1.20. Διεθνής οίκος συμβούλων έχει διεξαγάγει μια λογιστική εκτίμηση και εκτίμηση οικονομικής αξίας (ανασκόπηση δέουσας επιμέλειας) στα πιστωτικά χαρτοφυλάκια της Τράπεζας Κύπρου, της Λαϊκής Τράπεζας, της Ελληνικής Τράπεζας, και σε ένα δείγμα που αντιπροσωπεύει περίπου το 63% των στοιχείων του ενεργητικού των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως και της Alpha Bank Cyprus και Eurobank Cyprus. Η αξιολόγηση, την οποία επέβλεψε Διευθύνουσα Επιτροπή που περιλάμβανε αντιπροσώπους των Κυπριακών αρχών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Σταθερότητας (ως μελών) καθώς και του ΔΝΤ (ως παρατηρητή) άρχισε επίσημα στις 4 Οκτωβρίου 2012, με την επιλογή του εξωτερικού συμβούλου. Αυτή η ανασκόπηση δέουσας επιμέλειας περιέλαβε τόσο λογιστική εξέταση όσο και

αξιολόγηση της οικονομικής αξίας των στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών. Τα αποτελέσματά της αποτέλεσαν επίσης τη βάση για τους ελέγχους αντοχής κάθε τράπεζας ξεχωριστά.

1.21. Οι έλεγχοι αντοχής που διεξήχθησαν από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου για κάθε τράπεζα είχαν ως αποτέλεσμα γενικό έλλειμμα κεφαλαίου EUR 6 δισεκατομμυρίων με βασικό σενάριο (baseline scenario) με στόχο 9% στο ελάχιστο ποσό κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1) και έλλειμμα EUR 8.9 δισεκατομμύρια, κάτω από το δυσμενές μακροοικονομικό σενάριο με στόχο 6% στο ελάχιστο ποσό κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1). Στους αριθμούς αυτούς περιλαμβάνεται μια ξένη τράπεζα, αλλά δεν περιλαμβάνουν τα EUR 1.8 δισεκατομμύρια κεφαλαίου που ήδη χορηγήθηκαν από το Κυπριακό κράτος στη Λαϊκή Τράπεζα τον Ιούνιο του 2012, το οποίο θα τύχει ανανέωσης (rolled over), ούτε τις κεφαλαιακές ανάγκες εκείνων των πιστωτικών ιδρυμάτων που δεν καλύφθηκαν από την άσκηση δέουσας επιμέλειας. Οι συγκεκριμένες κεφαλαιακές ανάγκες γνωστοποιήθηκαν σε κάθε συμμετέχουσα τράπεζα στις 18 Μαρτίου 2013.

1.22. Σε απάντηση στα αποτελέσματα της άσκησης δέουσας επιμέλειας, υπήρξε παρέμβαση και αναδιάρθρωση στην Τράπεζα Κύπρου και τη Λαϊκή Τράπεζα, με τη χρησιμοποίηση του νόμου περί εξυγίανσης (resolution) που ψηφίστηκε πρόσφατα. Η Κεντρική Τράπεζα θα δώσει οδηγίες στις άλλες εμπορικές τράπεζες να λάβουν τα αναγκαία μέτρα μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου 2013 για να διασφαλίσουν ότι ικανοποιούν τις ρυθμιστικές απαιτήσεις σε ένα σενάριο αντοχής. Στα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα θα δοθούν οδηγίες για ικανοποίηση των ρυθμιστικών απαιτήσεων αναφορικά με το κεφάλαιο μέχρι τον Ιούλιο 2013. Αν παρίσταται ανάγκη, θα χρησιμοποιηθούν χρήματα του προγράμματος για την ανακεφαλαιοποίηση των ιδρυμάτων αυτών σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικής ενίσχυσης.

Αναδιάρθρωση και εξυγίανση της Λαϊκής Τράπεζας και της Τράπεζας Κύπρου

1.23 Η λογιστική εκτίμηση και η εκτίμηση οικονομικής αξίας που αναφέρθηκε προηγουμένως αποκάλυψε ότι οι δύο μεγαλύτερες τράπεζες της Κύπρου ήσαν αφερέγγυες. Για αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής, η Κυβέρνηση εφάρμοσε ένα σχέδιο εκτενούς εξυγίανσης και αναδιάρθρωσης. Προς το σκοπό αποφυγής της συσσώρευσης μελλοντικών ανισοροπιών και για αποκατάσταση της βιωσιμότητας του τομέα, ενώ θα διατηρείται ο ανταγωνισμός, έχει υιοθετηθεί μια τετραπλή στρατηγική η οποία δεν συνεπάγεται δαπάνη χρημάτων των φορολογουμένων. Οι Κυπριακές αρχές θα παρακολουθούν στενά την εφαρμογή της στρατηγικής αυτής.

1.24. Πρώτον, όλα τα περιουσιακά στοιχεία που σχετίζονται με την Ελλάδα (περιλαμβανομένων των ναυτιλιακών δανείων) και υποχρεώσεις, που υπολογίζονταν με το δυσμενές σενάριο σε EUR 16.4 δισεκατομμύρια και EUR 15.0 δισεκατομμύρια, αντίστοιχα, αποκόπηκαν. Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις στην Ελλάδα αποκτήθηκαν από την Τράπεζα Πειραιώς, η αναδιάρθρωση των οποίων θα γίνει από τις Ελληνικές αρχές. Η αποκοπή βασίστηκε σε συμφωνία που υπογράφηκε στις 26 Μαρτίου 2013. Με τη λογιστική αξία των περιουσιακών στοιχείων που υπολογίζεται σε EUR 19.2 δισεκατομμύρια, η αποκοπή μείωσε ουσιαστικά την διασυνοριακή έκθεση μεταξύ Ελλάδας-Κύπρου.

1.25. Σε ότι αφορά το παράρτημα της Λαϊκής Τράπεζας στο Ηνωμένο Βασίλειο, όλες οι καταθέσεις του θα μεταφερθούν στη θυγατρική της Τράπεζας Κύπρου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Τα συναφή περιουσιακά στοιχεία κλειδώθηκαν στην Τράπεζα Κύπρου.

1.26. Δεύτερο, η Τράπεζα Κύπρου αναλαμβάνει μέσω μιας διαδικασίας αγοράς και ανάληψης το σύνολο σχεδόν των περιουσιακών στοιχείων της Λαϊκής Τράπεζας στην Κύπρο σε δίκαιη αξία, όπως και τις ασφαλισμένες καταθέσεις και την Επείγουσα Ενίσχυση Ρευστότητας σε ονομαστική αξία. Οι ανασφάλιστες καταθέσεις της Λαϊκής Τράπεζας θα παραμείνουν στην οντότητα που θα τις κληρονομήσει (legacy entity). Στόχος είναι η αξία των μεταφερθέντων περιουσιακών στοιχείων να είναι υψηλότερη από τις μεταφερθείσες υποχρεώσεις, με τη διαφορά που αντιστοιχεί στην ανακεφαλαιοποίηση της

Τράπεζας Κύπρου από τη Λαϊκή Τράπεζα να ισούται με το 9% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων (risk-weighted assets) που μεταφέρονται. Η Τράπεζα Κύπρου ανακεφαλαιοποιείται για να φθάσει ελάχιστο ποσό κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1) στο 9% κάτω από το δυσμενές σενάριο του ελέγχου αντοχής μέχρι το τέλος του προγράμματος, πράγμα που θα πρέπει να βοηθήσει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και στην εξομάλυνση των συνθηκών χρηματοδότησης. Η μετατροπή 37,5% των ανασφάλιστων καταθέσεων της Τράπεζας Κύπρου σε μετοχές τάξης A με πλήρη δικαιώματα ψήφου και δικαιώματα σε μέρισμα παρέχει το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαιακών αναγκών, με πρόσθετες εισφορές μετοχικού κεφαλαίου από την οντότητα που θα κληρονομήσει τη Λαϊκή Τράπεζα. Μέρος των υπόλοιπων ανασφάλιστων καταθέσεων της Τράπεζας Κύπρου θα παγώσουν προσωρινά, μέχρι τη συμπλήρωση της ανεξάρτητης αποτίμησης που αναφέρεται στην παράγραφο πιο κάτω.

1.27. Τρίτο, για να διασφαλισθεί ότι επιτυγχάνονται οι στόχοι της κεφαλαιοποίησης, θα διεξαχθεί και ολοκληρωθεί μια πιο λεπτομερής και επικαιροποιημένη ανεξάρτητη αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της Τράπεζας Κύπρου και της Λαϊκής Τράπεζας, όπως απαιτείται από το πλαίσιο εξυγίανσης τραπεζών, **μέχρι τέλη Ιουνίου 2013**. Προς το σκοπό αυτό όχι αργότερα από **μέσα Απριλίου 2013**, θα συμφωνηθούν οι όροι εντολής της ανεξάρτητης άσκησης αποτίμησης, σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ. Μετά την αποτίμηση αυτή, αν χρειάζεται, θα γίνει πρόσθετη μετατροπή ανασφάλιστων καταθέσεων σε μετοχές τάξης A για να διασφαλισθεί ότι ο στόχος 9% στα κύρια βασικά ίδια κεφάλαια κατηγορίας 1 (Core Tier 1) σε έλεγχο αντοχής θα επιτευχθεί μέχρι το τέλος του προγράμματος. Σε περίπτωση που θα διαπιστωθεί ότι η τράπεζα είναι υπερκεφαλαιοποιημένη σε σχέση με το στόχο, θα αναληφθεί διαδικασία αντιστροφής μετοχών για αποπληρωμή στους καταθέτες του ποσού της υπερκεφαλαιοποίησης.

1.28. Τέλος, δεδομένου της συστημικής σημασίας της Τράπεζας Κύπρου, είναι σημαντικό να ενσωματωθούν ταχέως οι εργασίες της Λαϊκής Τράπεζας, να βελτιωθεί η λειτουργική αποδοτικότητα, να βελτιστοποιηθεί η ανάκτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων με λύσεις (work out) που θα εφαρμοσθούν από τη

δρώσα οντότητα και να εξομαλυνθούν προοδευτικά οι συνθήκες χρηματοδότησης. Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί και για να διασφαλισθεί ότι η Τράπεζα Κύπρου μπορεί να λειτουργεί με μέγιστες εγγυήσεις για τη διατήρηση της σταθερότητας και διαρκούς βιωσιμότητάς της κατά τη μεταβατική περίοδο, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, μετά από διαβούλευση με το Υπουργείο Οικονομικών, θα διορίσει νέο Διοικητικό Συμβούλιο και πρόσωπο που να εκτελεί καθήκοντα Πρώτου Εκτελεστικού Διευθυντή μέχρις ότου οι νέοι μέτοχοι της Τράπεζας Κύπρου οργανωθούν σε γενική συνέλευση. Η Κεντρική Τράπεζα θα ζητήσει από το Διοικητικό Συμβούλιο να ετοιμάσει σχέδιο αναδιάρθρωσης που να καθορίζει τους επιχειρησιακούς στόχους της τράπεζας και την πιστωτική πολιτική της **μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου 2013**. Για να διασφαλισθεί ότι δεν θα επηρεαστούν οι συνήθεις επιχειρηματικές δραστηριότητες, θα πρέπει να σχεδιασθούν **μέχρι τέλη Ιουνίου 2013** θεσμικές διευθετήσεις σύμφωνα με την Κυπριακή νομοθεσία για να προστατευθεί η Τράπεζα Κύπρου από κινδύνους φήμης και διακυβέρνησής.

Αναδιάρθρωση και ανακεφαλαιοποίηση άλλων εμπορικών τραπεζών

1.29. Εμπορικές τράπεζες με έλλειμμα κεφαλαίων που κρίνονται βιώσιμες, μπορούν εάν τα άλλα μέτρα δεν επαρκούν, να ζητήσουν βοήθεια ανακεφαλαιοποίησης από το κράτος. Προκειμένου να διασφαλιστεί η έγκαιρη ανακεφαλαιοποίηση, οι αρχές θα πρέπει να υποβάλουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχέδια αναδιάρθρωσης για τις τράπεζες αυτές που να καταρτισθούν σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, ενημερώνοντας την ΕΚΤ και το ΔΝΤ **μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2013**.

1.30. Κεφάλαιο πρέπει να αντληθεί, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, από ιδιωτικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών μέτρων, της διάθεσης περιουσιακών στοιχείων και ασκήσεων διαχείρισης υποχρεώσεων. Οι τράπεζες που έχουν ανάγκη βοήθειας από το κράτος δεν θα ανακεφαλαιοποιηθούν πριν τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους εγκριθούν επίσημα, σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων. Οι όροι και η αποζημίωση για τις κρατικές ενισχύσεις, θα συμμορφώνονται με τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την οικονομική σταθερότητα. Τα πιστωτικά

ιδρύματα που θα επωφελούνται από εισφορές κεφαλαίου θα υπόκεινται σε ειδικούς κανόνες διαχείρισης και περιορισμούς, συμπεριλαμβανομένων επιπέδων των αμοιβών των εκτελεστικών και των εποπτικών μελών του συμβουλίου και σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ για τον ανταγωνισμό και τις κρατικές ενισχύσεις, που θα ελέγχονται λεπτομερώς από εξωτερικό διαχειριστή παρακολούθησης. Αν η ανακεφαλαιοποίηση λάβει τη μορφή της κρατικής βοήθειας, θα διατεθούν κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση αυτών των τραπεζών στα πλαίσια του προγράμματος.

Αναδιάρθρωση και ανακεφαλαιοποίηση συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων

1.31. Προς το σκοπό ελαχιστοποίησης της κρατικής ενίσχυσης, τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα που χρειάζονται ανακεφαλαιοποίηση πρέπει να αναζητήσουν συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα **πριν τις 31 Ιουλίου 2013**.

1.32. Σε ότι αφορά τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, συνεπικουρούμενη από τον σημερινό Έφορο Εποπτείας, και σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ θα διακριβώσει τη βιωσιμότητα των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων ξεχωριστά και θα καταρτίσει στρατηγική για τη αναδιάρθρωση και ανακεφαλαιοποίηση του τομέα.

1.33. Αυτή η στρατηγική, περιλαμβανόμενης της πιθανότητας εφαρμογής συγχωνεύσεων και αναδιάρθρωσης, θα υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πληροφορώντας επίσης την ΕΚΤ και το ΔΝΤ **μέχρι τέλη Ιουλίου 2013**, στη βάση μιας αξιολόγησης των αναγκών σε κεφάλαια, η οποία θα οριστικοποιηθεί **μέχρι Ιούνιο 2013**. Οι όροι εντολής για αυτήν εκτίμηση θα οριστικοποιηθούν σε διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ **μέχρι τον Απρίλιο 2013**. Τα σχέδια αναδιάρθρωσης των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων θα υποβληθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή **μέχρι τον Σεπτέμβριο 2013**. Συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα που χρειάζονται κρατική ενίσχυση δεν θα ανακεφαλαιοποιηθούν πριν τα σχέδια αναδιάρθρωσής τους εγκριθούν επίσημα, σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων. Οι όροι και η αποζημίωση για τις κρατικές ενισχύσεις, θα συμμορφώνονται με τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, δίνοντας τη δέουσα σημασία στην οικονομική σταθερότητα.

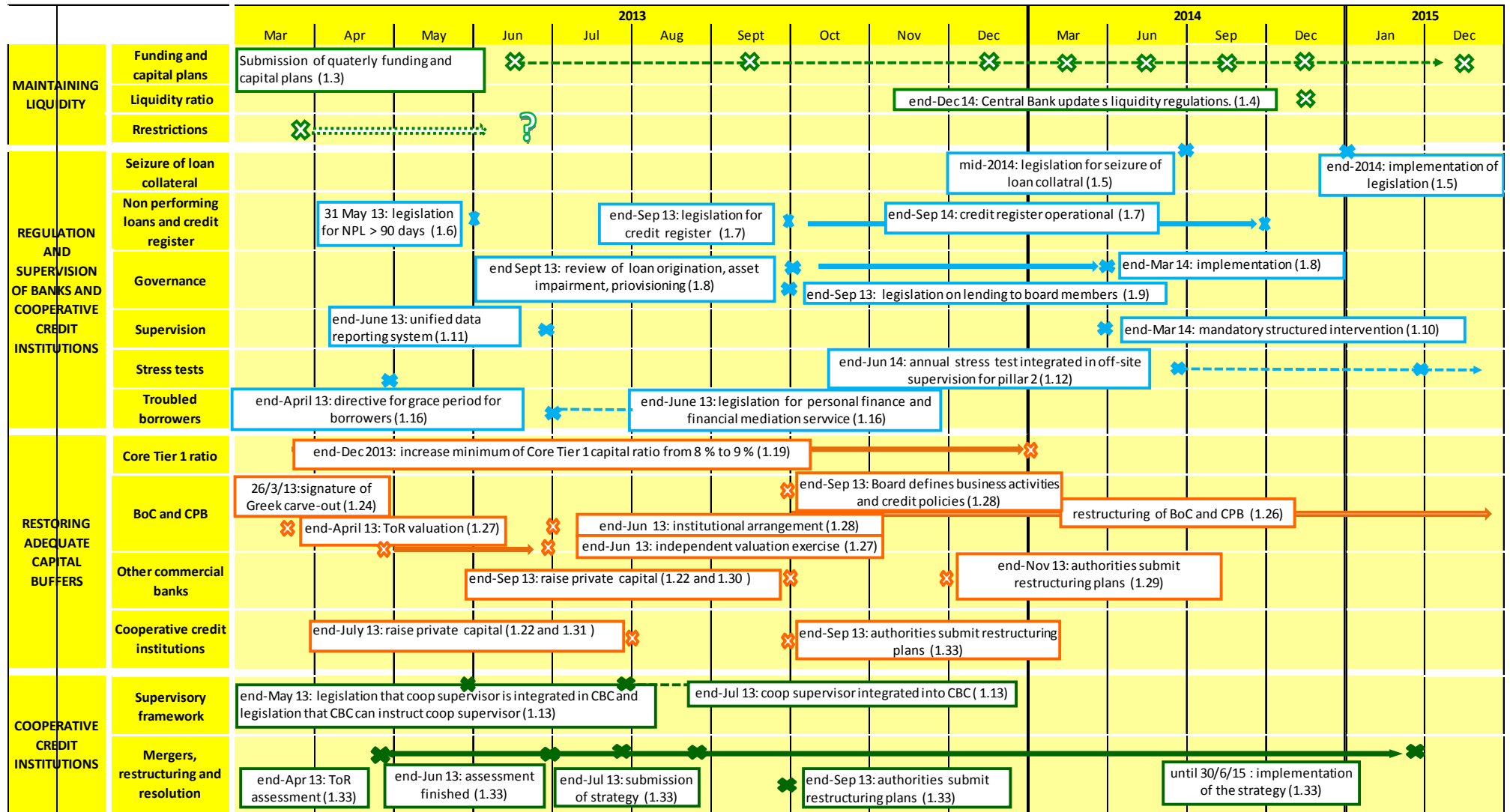

Τα συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα που θα επωφελούνται από εισφορές κεφαλαίου θα υπόκεινται σε ειδικούς κανόνες διαχείρισης και περιορισμούς σε μια διαδικασία αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ΕΕ σχετικά με τον ανταγωνισμό και τις κρατικές ενισχύσεις, διαδικασία που θα ελέγχεται λεπτομερώς από εξωτερικό διαχειριστή παρακολούθησης. Η εφαρμογή της στρατηγικής θα πρέπει να ολοκληρωθεί **μέχρι τις 30 Ιουνίου 2015**. Μέχρι να συμφωνηθεί η γενική στρατηγική, δεν υπάρξει αλλαγή στη διάρθρωση του τομέα, χωρίς προηγούμενη διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ.

1.34. Επαρκείς πόροι για την ανακεφαλαιοποίηση των συνεργατικών πιστωτικών ιδρυμάτων θα διατεθούν από το πρόγραμμα μετά την πρώτη αναθεώρηση του προγράμματος και θα κατατεθούν σε ειδικό λογαριασμό στην Κεντρική Τράπεζα για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στο σύστημα. Τα ποσά θα παραχωρηθούν μετά τον εντοπισμό των κεφαλαιακών αναγκών και σύμφωνα με τη στρατηγική που συμφωνήθηκε, μετά την έγκριση των σχεδίων αναδιάρθρωσης. Θα δημιουργηθεί μια νέα διοικητική δομή, η οποία θα κατανέμει σαφή επίπεδα διαρκούς λογοδοσίας και θα παρέχει τα κατάλληλα κίνητρα για να αποφευχθεί ο ηθικός κίνδυνος, λαμβάνοντας υπόψη ένα δυαδικό σύστημα εποπτείας που εφαρμόζεται σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.35. Πληροφορίες σχετικά με τα άρθρα 1.4, 1.13, 1.14, 1.32 και 1.33 θα μοιράζονται επίσης με το Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας.

Time span for conditionality in the financial sector

2. Δημοσιονομική πολιτική

Βασικοί στόχοι

Το να τεθούν τα δημόσια οικονομικά σε ένα βιώσιμο δρόμο αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των εταιρειών, των πολιτών και των ξένων επενδυτών στις μακροπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές της Κύπρου.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι στόχοι είναι: (1) να συνεχιστεί η εν εξελίξει διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης με στόχο να επιτευχθεί ένα πρωτογενές πλεόνασμα 3% του ΑΕΠ το 2017, 4% του ΑΕΠ το 2018 και να διατηρηθεί στη συνέχεια σε ένα τέτοιο επίπεδο, (2) να διορθωθεί το υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης το ταχύτερο δυνατό, (3) προς το σκοπό αυτό, να εφαρμοστούν πλήρως τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης για το 2013 που καταγράφονται στο Παράρτημα 1 και τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης για το 2013 που καταγράφονται στις παραγράφους 2.2. - 2.11 πιο κάτω, (4) να επιτευχθούν οι ετήσιοι δημοσιονομικοί στόχοι όπως καθορίζονται στο παρόν Μνημόνιο Συναντίληψης μέσω μόνιμων μέτρων υψηλής ποιότητας και πρόσθετων μέτρων στα μετέπειτα χρόνια, και συγκεκριμένα να μειωθεί η αύξηση των δαπανών στο μισθολόγιο του δημόσιου τομέα, στις κοινωνικές παροχές και τις επιλεκτικές δαπάνες, ενώ θα ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις της εξυγίανσης στις ευάλωτες ομάδες, και (5) να διατηρηθεί μεσοπρόθεσμα η δημοσιονομική εξυγίανση, συγκλίνοντας έτσι προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο της Κύπρου για ισοσκελισμένο προϋπολογισμό σε διαρθρωτικούς όρους, με τη συγκράτηση της αύξησης των δαπανών, τη βελτίωση της δομής της φορολογίας και με τη λήψη δημοσιονομικών διαρθρωτικών μέτρων (βλέπε τμήμα 3), περιλαμβανόμενου ενός Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου που να είναι σχεδιασμένο σύμφωνα με τις προδιαγραφές της ΕΕ.

Οι Κυπριακές Αρχές υιοθέτησαν αριθμό δημοσιονομικών μέτρων για την περίοδο 2012-2014 όπως και αρχικά μέτρα σε σχέση με δημοσιονομικές-διαρθρωτικές

μεταρρυθμίσεις³. Οι αρχές δεσμεύονται να εφαρμόσουν πλήρως αυτά τα μέτρα (βλέπε Παράρτημα Ι) και να παρακολουθούν πάνω σε μηνιαία βάση τις δημοσιονομικές επιπτώσεις των μέτρων που λαμβάνονται. Οποιαδήποτε απόκλιση από τις προβλεπόμενες δημοσιονομικές επιπτώσεις των μέτρων θα αξιολογείται και αντιμετωπίζεται ανάλογα σε τριμηνιαίες ανασκοπήσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροοικονομικές εξελίξεις. Τα δημοσιονομικά μέτρα που θα τίθεντο σε ισχύ το 2012 περιλήφθηκαν στον Νόμο περί Τροποποίησης του Προϋπολογισμού του 2012, που παρουσιάστηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων μετά από διαβούλευση με τους εταίρους του προγράμματος (δηλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ΕΚΤ/ΔΝΤ). Παρομοίως, τα δημοσιονομικά μέτρα που τίθενται σε ισχύ το 2013 ενσωματώθηκαν στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013, μετά από διαβούλευση με τους εταίρους του προγράμματος. Οι επιπτώσεις των πρόσθετων μόνιμων μέτρων για το 2014 έχουν ενσωματωθεί στους πολυετείς στόχους για τις δαπάνες που συνοδεύουν τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013.

Σε περίπτωση χαμηλής απόδοσης των εσόδων, ή υψηλότερων αναγκών για κοινωνικές δαπάνες, η κυβέρνηση πρέπει να είναι έτοιμη να λάβει πρόσθετα μέτρα για να διατηρήσει τους στόχους του προγράμματος, περιλαμβανόμενης της μείωσης των επιλεκτικών δαπανών, λαμβάνοντας υπόψη δυσμενείς μακροοικονομικές επιπτώσεις. Κατά την περίοδο του προγράμματος, έσοδα από μετρητά πέραν των προβλέψεων του προγράμματος, περιλαμβανόμενων απροσδόκητων κερδών⁴, θα φυλαχθούν ή θα χρησιμοποιηθούν για μείωση του χρέους. Αν αντίθετα, υπάρξει υπεραπόδοση, στο βαθμό που να θεωρηθεί μόνιμη, αυτή μπορεί να μειώσει την ανάγκη για πρόσθετα μέτρα στα απώτερα χρόνια.

---

³ Τα νομοσχέδια που υιοθετήθηκαν ισοδυναμούσαν με μέτρα εξυγίανσης περίπου 5% του ΑΕΠ για τα έτη 2012-2016, και συγκεκριμένα 0.3% του ΑΕΠ το 2012, 2,3% του ΑΕΠ το 2013, και 1.9% του ΑΕΠ το 2014 και ½% του ΑΕΠ το 2015-2016, με βάση τις μακροοικονομικές προβολές που έγιναν στις 23 Νοεμβρίου 2012.

⁴ Απροσδόκητα κέρδη που συνδέονται με υδρογονάνθρακες θα σημαίνουν μόνο τα τέλη αδειών για ερευνητικά τεμάχια ή τα συναφή μπόνους υπογραφής για έρευνες σε αυτά. Σημειώνεται ότι οποιεσδήποτε ροές εσόδων που συνδέονται με την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων εξετάζονται στο τμήμα 5.6, σημείο 3.

Δημοσιονομική πολιτική το 2013

2.1. Οι Κυπριακές αρχές θα επιτύχουν πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα στη γενική κυβέρνηση όχι μεγαλύτερο των EUR 395 εκατομμυρίων (2.4% του ΑΕΠ) το 2013. Ο στόχος για το έλλειμμα του 2013 μπορεί να αναθεωρηθεί προκειμένου να ενσωματώσει αποζημίωση για ταμεία προνοίας και τα συνταξιοδοτικά ταμεία στη Λαϊκή Τράπεζα για να διασφαλιστεί η ίση μεταχείριση με τέτοια ταμεία στην Τράπεζα Κύπρου, μετά την μετατροπή των καταθέσεων σε ίδια κεφάλαια. Δεδομένου του κοινωνικού χαρακτήρα των Ταμείων προνοίας και των συνταξιοδοτικών ταμείων, οι κυπριακές αρχές θα χρησιμοποιούν το αναγκαίο ποσό από τη χρηματοδότηση του προγράμματος για τέτοια αποζημίωση.

Το 2013 οι Κυπριακές αρχές θα εφαρμόσουν αυστηρά τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013 με πρόσθετα μόνιμα μέτρα ύψους τουλάχιστον EUR 351 εκατομμυρίων (2.1 % του ΑΕΠ).

Μετά από διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα, ο περί Προϋπολογισμού Νόμος του 2013 υιοθετήθηκε το Δεκέμβριο του 2012. Υιοθετήθηκε επίσης ο δημοσιονομικός στόχος για το 2013 που συνοδεύθηκε από στοιχεία για ένα μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο και ιδιαίτερα αναφορικά με ανώτατα όρια δαπανών για τα οικονομικά έτη 2013-2015 για κάθε κυβερνητική οντότητα.

Πρόσθετα μόνιμα μέτρα για το 2013 θα υιοθετηθούν μετά από εξέταση και διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα πριν από την πρώτη εκταμίευση της οικονομικής βοήθειας (ισχύει για τα μέτρα που περιγράφονται στις παραγράφους 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10 και 2.11).

Προς τον σκοπό αυτό, οι Κυπριακές αρχές θα τροποποιήσουν τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013 που θα περιλαμβάνει πρόσθετα μέτρα εξυγίανσης και συνεπώς και το αναθεωρημένο πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα στη γενική κυβέρνηση. Επιπρόσθετα, οι αρχές θα επικαιροποιήσουν τα ανώτατα όρια δαπανών για τα οικονομικά έτη 2013-2015.

Τα πρόσθετα μέτρα εξυγίανσης θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα και, όπου είναι νομικά δυνατό, θα έχουν αναδρομική ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2013.

Μέτρα για τα έσοδα

2.2. Θα διασφαλισθούν πρόσθετα έσοδα από τη φορολογία ακινήτων τουλάχιστον EUR 75 εκατομμυρίων με (i) την επικαιροποίηση των τιμών του 1980 μέσω της εφαρμογής του δείκτη CPI για την περίοδο 1980 μέχρι 2012 και / ή (ii) την τροποποίηση των φορολογικών συντελεστών και/ή των ζωνών αξιών.

2.3 Θα αυξηθεί ο συντελεστής εταιρικού φόρου στο 12.5%.

2.4 Θα αυξηθεί ο συντελεστής φόρου επί των τόκων και μερισμάτων στο 30%.

2.5 Θα αυξηθεί το τραπεζικό τέλος σε καταθέσεις σε τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα στην Κύπρο από 0.11% σε 0.15%, με τα 25/60 των εσόδων να προορίζονται για ειδικό λογαριασμό σε ένα Ταμείο Δημοσιονομικής Σταθερότητας.

2.6. Θα αναληφθεί μέχρι τον Ιούνιο 2013 μεταρρύθμιση του συστήματος φορολογίας των οχημάτων, βασισμένη σε περιβαλλοντικά φιλικές αρχές, με σκοπό την άντληση πρόσθετων εσόδων, μέσω του ετήσιου τέλους κυκλοφορίας οχημάτων, του τέλους εγγραφής και των φόρων κατανάλωσης, περιλαμβανομένων των φόρων κατανάλωσης των καυσίμων. Στη μεταρρύθμιση να ληφθεί υπόψη η σχετική μελέτη του Πανεπιστημίου Κύπρου.

2.7. Θα συμπληρωθεί η αύξηση των τελών για τις δημόσιες υπηρεσίες τουλάχιστον κατά 17% πάνω στις τρέχουσες αξίες.

Μέτρα για τις δαπάνες

2.8. Θα εισαχθούν μέτρα για έλεγχο των δαπανών για την υγεία (δες 3.2, μέτρα α), β), γ), δ) και ε).

2.9. Θα μειωθούν οι δαπάνες για τα διάφορα στεγαστικά σχέδια κατά τουλάχιστον EUR 36 εκατομμύρια με την ενοποίηση και εξορθολογισμό των σχεδίων για τους εκτοπισθέντες και του Ενιαίου Στεγαστικού Σχεδίου, με τη διακοπή της ειδικής χορηγίας για την απόκτηση πρώτης κατοικίας και τον τερματισμό της παροχής δανείων και εγγυήσεων για δάνεια αναφορικά με την ανέγερση και απόκτηση οικίας στη βάση των οικιστικών σχεδίων που διαχειρίζεται η κυβέρνηση.

2.10. Θα εξορθολογισθεί περαιτέρω το Πασχαλινό Επίδομα σε συνταξιούχους, με τον περιορισμό του ωφελήματος σε συνταξιούχους με σύνταξη κατά νοικοκυριό μέχρι EUR 500.

2.11. Θα εφαρμοσθεί κλιμακωτή μείωση των αποδοχών των συνταξιούχων και εργαζόμενων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα ως εξής EUR 0-2000: 0.8%, EUR 2001-3.000: 1%, EUR 3,0001-4.000: 1.5% και πάνω από EUR 4001: 2.0%.

2.12. Θα εισαχθούν από το οικονομικό έτος 2014 μέτρα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα μέσω της μείωσης του αριθμού των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, της αφαίρεσης της αναλογίας ωρών διδασκαλίας 1:1,5 στα εσπερινά σχολεία της γενικής, τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, της κατάργησης της παραχώρησης μείωσης χρόνου σε εκπαιδευτικούς που τοποθετούνται σε δύο ή περισσότερες εκπαιδευτικές περιοχές, της κατάργησης των στοιχείων καθοδήγησης (mentoring components) για την προϋπηρεσιακή και ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση νεοδιορισθέντων εκπαιδευτικών και τη μείωση του κόστους των απογευματινών και βραδινών προγραμμάτων.

Δημοσιονομική πολιτική το 2014

Οι Κυπριακές αρχές θα επιτύχουν δημοσιονομικό έλλειμμα στο πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης που να μην υπερβαίνει τα EUR 678 εκατομμύρια (4 ¼% του ΑΕΠ) το 2014.

Ο δημοσιονομικός στόχος και τα μόνιμα μέτρα για το 2014 που υιοθετήθηκαν ήδη από τις Κυπριακές Αρχές (δες Παράρτημα Ι) εξετάστηκαν στο υιοθετηθέν Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο, που συνοδεύει τον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013. Μετά από εξέταση και διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα [μέσα Σεπτεμβρίου 2013], ο περί Προϋπολογισμού Νόμος του 2014 θα ψηφισθεί [μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου 2013]. Τα ανώτατα όρια δαπανών για τα έτη 2013-2015 θα επικαιροποιηθούν για την περίοδο 2014-2016 και θα συνοδεύουν το έγγραφο του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2014. Η παρουσίαση αυτών των ανωτάτων ορίων θα εξελιχθεί σε μια ολοκληρωμένη Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής σύμφωνα με τις απαιτήσεις του (MTBF-Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο) που περιλαμβάνεται στην Οδηγία 2011/85/ΕΕ. Οποιαδήποτε απόκλιση από τους δημοσιονομικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο για τα έτη 2013-2015 θα πρέπει να είναι κατάλληλα τεκμηριωμένη και να δίδονται λόγοι για τέτοιες αποκλίσεις.

Δημοσιονομική Πολιτική το 2015-2016

Οι Κυπριακές αρχές θα επιτύχουν έλλειμμα στο πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης το 2015 που να μην υπερβαίνει τα EUR 344 εκατομμύρια (2.1% του ΑΕΠ) και πλεόνασμα στο πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης το 2016 τουλάχιστον EUR 204 εκατομμυρίων (1.2% του ΑΕΠ).

Μετά από εξέταση και διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα, οι περί Προϋπολογισμού Νόμοι του 2015-2016 θα υιοθετηθούν [μέχρι μέσα Δεκεμβρίου 2014] και [μέσα Δεκεμβρίου 2015], αντίστοιχα.

Τα ανώτατα όρια δαπανών για τα έτη 2014-2016 θα επικαιροποιηθούν για την περίοδο 2015-2017 και θα συνοδεύουν το έγγραφο του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2015. Οποιαδήποτε απόκλιση από τους δημοσιονομικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο για τα έτη 2014-2016 θα πρέπει να είναι κατάλληλα τεκμηριωμένη και να δίδονται λόγοι για τέτοιες αποκλίσεις. Οι Κυπριακές αρχές θα παρουσιάσουν στους εταίρους στο πρόγραμμα κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2016 προσωρινό κατάλογο μέτρων για επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 3% του ΑΕΠ το 2017 και 4% του ΑΕΠ το 2018. Τα

μέτρα που θα απαιτηθούν θα περιλαμβάνονται στο σχέδιο του περί Προϋπολογισμού Νόμου του 2017.

3 Δημοσιονομικά –διαρθρωτικά μέτρα

Βασικοί στόχοι

Η Κύπρος απολάμβανε για πάνω από μια δεκαετία μέσους ρυθμούς ανάπτυξης μεγαλύτερους της ευρωζώνης και παράλληλα επέκτεινε την απασχόληση στον δημόσιο τομέα της, την στήριξη και τις υπηρεσίες της. Κοιτάζοντας μπροστά, αν πρόκειται ο δημόσιος τομέας να παρέχει κατάλληλη στήριξη για τη βιώσιμη και ισορροπημένη ανάπτυξη της Κυπριακής οικονομίας, απαιτούνται μέτρα δημοσιονομικής- διαρθρωτικής μεταρρύθμισης που να διασφαλίζουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, να προσφέρουν τον δημοσιονομικό χώρο που είναι απαραίτητος για την στήριξη της διαφοροποίησης της οικονομίας, και να αμβλύνουν τις δυσμενείς επιπτώσεις πάνω στις θέσεις εργασίας και την ανάπτυξη, που προκαλείται από την έκθεση της Κύπρου σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Στο πλαίσιο αυτό, οι στόχοι είναι: (1) να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών και η δημοσιονομική διαδικασία μέσω ενός αποτελεσματικού Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ) που να συνάδει πλήρως με την Οδηγία σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια και τη Συνθήκη Σταθερότητας, Συντονισμού και Διακυβέρνησης (ΣΣΣΔ) (2) να εφαρμοσθούν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις του συστήματος συνταξιοδότησης ώστε να αντιμετωπισθεί η προβλεπόμενη μεγάλη αύξηση στις δαπάνες για τις συντάξεις (3) να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για έλεγχο της αύξησης των δαπανών για την υγεία, (4) να ενισχυθούν τα φορολογικά έσοδα με τη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης και της είσπραξης φόρων, (5) να αναληφθούν μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση ώστε να βελτιωθεί η λειτουργία της και η αποτελεσματικότητα του κόστους της, ιδιαίτερα με την αναθεώρηση του μεγέθους, των συνθηκών απασχόλησης και της λειτουργικής οργάνωσης των δημοσίων υπηρεσιών, (6) να αναληφθούν μεταρρυθμίσεις της γενικής διάρθρωσης των παροχών με σκοπό την αποτελεσματική χρήση των πόρων και τη διασφάλιση ενός κατάλληλου ισοζυγίου μεταξύ της κοινωνικής πρόνοιας και των κινήτρων για ανάληψη εργασίας και (7) να γίνει επεξεργασία

προγράμματος για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών και ημικρατικών επιχειρήσεων και να αρχίσει ένα πρόγραμμα ιδιωτικοποίησής τους.

Μεταρρύθμιση των Συντάξεων

3.1. Ενώ σημειώνεται ότι οι Κυπριακές αρχές έχουν πρόσφατα εισαγάγει σημαντικές μεταρρυθμίσεις (όπως αναφέρεται πιο κάτω), η εφαρμογή περαιτέρω μεταρρυθμίσεων στο συνταξιοδοτικό σύστημα για αντιμετώπιση της προβλεπόμενης αύξησης στις συνταξιοδοτικές δαπάνες μπορεί να είναι απαραίτητη για να τεθεί το σύστημα συντάξεων σε βιώσιμη πορεία. Οι γενικοί στόχοι των μεταρρυθμίσεων είναι: i) να μειωθεί η αύξηση στις δαπάνες για τις συντάξεις ii) να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος ως το 2060 και iii) να περιοριστεί η δημοσιονομική επιδότηση του Γενικού Συστήματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων για πιστωμένες εισφορές για υφιστάμενους και μελλοντικούς συνταξιούχους και για συντάξεις χωρίς εισφορές.

Στο πλαίσιο αυτό, οι αρχές έχουν θέσει σε εφαρμογή / συμφώνησαν να εφαρμόσουν τα ακόλουθα μέτρα:

- Διαχωρισμό από λογιστική άποψη της χωρίς εισφορές παροχής συνταξιοδοτικού ωφελήματος από το σύστημα που βασίζεται σε ασφάλιση (σύστημα με εισφορές) [μέχρι 30 Ιουνίου 2013]. Το μέρος που δεν βασίζεται σε εισφορές θα χρηματοδοτείται από φορολογία.
- για το Γενικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΣΚΑ): (i) την αύξηση της ελάχιστης ηλικίας για θεμελίωση δικαιώματος σε μη μειωμένη σύνταξη κατά 6 μήνες ανά έτος ώστε να υπάρξει ευθυγράμμιση με την καθορισμένη συντάξιμη ηλικία (ii) την εισαγωγή ποινής 0.5% ανά μήνα πρόωρης συνταξιοδότησης, ώστε να καταστεί ή πρόωρη αφυπηρέτηση αναλογιστικά ουδέτερη (iii) την εισαγωγή αυτόματης προσαρμογής της συντάξιμης ηλικίας κάθε 5 χρόνια, ανάλογα με τις αλλαγές στο προσδόκιμο ζωής κατά τη συντάξιμη ηλικία, η οποία θα εφαρμοστεί για πρώτη φορά το 2018 και (iv) τη σταδιακή παράταση (1 έτος κάθε έτος) της ελάχιστης περιόδου

εισφορών στο σύστημα από 10 χρόνια σε τουλάχιστο 15 χρόνια κατά την περίοδο 2013-17 [τέθηκε σε εφαρμογή από τον Δεκέμβριο του 2012],

- για το Σχέδιο Συντάξεων Κυβερνητικών Υπαλλήλων (ΣΣΚΥ): (i) την αύξηση της συντάξιμης ηλικίας κατά 2 έτη για τις διάφορες κατηγορίες των εργαζομένων (ii) την αύξηση της ελάχιστης ηλικίας για θεμελίωση δικαιώματος για μη μειωμένη σύνταξη (κατά 6 μήνες ετησίως) ώστε να συμφωνεί με τη συντάξιμη ηλικία, (iii) διατηρώντας τα κεκτημένα δικαιώματα, να εισαχθεί ποινή της τάξης του 0,5% για κάθε μήνα πρόωρης συνταξιοδότησης, έτσι ώστε να καταστεί η πρόωρη συνταξιοδότηση αναλογιστικά ουδέτερη, (iv) την εισαγωγή αυτόματης ρύθμισης της συντάξιμης ηλικίας κάθε 5 χρόνια, σύμφωνα με τις αλλαγές στο προσδόκιμο ζωής κατά τη συντάξιμη ηλικία που θα εφαρμοστεί για πρώτη φορά το 2018, (v) την εισαγωγή αλλαγής της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής όλων των παροχών από μισθούς προς τις τιμές και (vi) οι συνταξιοδοτικές παροχές θα υπολογίζονται κατ' αναλογία (on a pro-rata basis), λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική διάρκεια υπηρεσίας από τον Ιανουάριο του 2013 [τέθηκε σε εφαρμογή από τον Ιανουάριο του 2013],
- διασφάλιση ότι οι συνολικές ετήσιες δημόσιες συνταξιοδοτικές παροχές για τους εργαζόμενους στο δημόσιο τομέα και κρατικούς αξιωματούχους δεν θα υπερβαίνουν το 50% του ετήσιου συντάξιμου μισθού που κέρδισαν κατά τη στιγμή της συνταξιοδότησης από τη θέση με το υψηλότερο συντάξιμο μισθό της σταδιοδρομίας του αξιωματούχου στο δημόσιο τομέα και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα [τέθηκε σε ισχύ από τον Ιανουάριο του 2013],
- διασφάλιση ότι τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα που θα προκύψουν μετά την 1η Ιανουαρίου 2013 θα θεωρούνται ως προσωπικό εισόδημα, με αποτέλεσμα να φορολογούνται πλήρως όπως και στην περίπτωση κατά την οποία λαμβάνονται ως ένα εφ' άπαξ ποσό. Ταυτόχρονα, θα πρέπει να χορηγείται στους εργαζόμενους η δυνατότητα μετατροπής του συνόλου ή μέρους του εφ'άπαξ σε αναλογιστικά ουδέτερη ετήσια πρόσοδο [τέθηκε σε ισχύ από τον Ιανουάριο 2013] και,
- διασφάλιση ότι όλα τα πιο πάνω μέτρα που στοχεύουν στο Σχέδιο Συντάξεων Κυβερνητικών Υπαλλήλων θα εφαρμοστούν επίσης στα

συνταξιοδοτικά συστήματα στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και στα συνταξιοδοτικά συστήματα των ωρομισθίων δημοσίων υπαλλήλων.

Θα διεξαχθεί αναλογιστική μελέτη για το Γενικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και θα υποβληθεί για αξιολόγηση από ομότιμους στην Ομάδα για τη Γήρανση της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής [μέχρι τέλη Ιουλίου 2013]. Στόχος της αναλογιστικής μελέτης είναι να δώσει πρόσθετες επιλογές για μεταρρυθμίσεις ώστε να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του εθνικού συνταξιοδοτικού συστήματος.

Η αναλογιστική μελέτη θα πρέπει να κάμει προβολή της οικονομικής κατάστασης του σχεδίου πάνω σε ταμειακή βάση. Δεδομένης της επικέντρωσης, από πλευράς των εσόδων, στην οικονομική βιωσιμότητα του σχεδίου, η μελέτη δεν θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη οποιαδήποτε κρατική επιδότηση (δηλ. τη συνεισφορά που σήμερα ανέρχεται στο 4,3% του μισθολογίου και την απόδοση των συσσωρευμένων πλασματικών αποθεμάτων κατά την έναρξη της περιόδου προβολής) με εξαίρεση τις πιστωμένες εισφορές και τις εισφορές που καταβάλλει η Κυβέρνηση ως εργοδότης εκ μέρους των υπαλλήλων της. Από την πλευρά των δαπανών, η μελέτη θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη μόνο τις παροχές που έχουν σχέση με τις εισφορές που καταβάλλονται και πιστώνονται, δηλαδή εξαιρουμένων των εξόδων που σχετίζονται με συμπλήρωση ποσών για την ελάχιστη σύνταξη (η οποία θεωρείται ότι χρηματοδοτείται από φόρους). Η μελέτη θα πρέπει να αναλύσει τις επιπτώσεις των πρόσθετων επιλογών της μεταρρύθμισης, όπως της μείωσης των παροχών (αφού ληφθεί υπόψη η επάρκεια), της αύξησης της συντάξιμης ηλικίας και της αύξησης στα ποσοστά εισφορών ή τους συνδυασμούς αυτών, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις στο κόστος εργασίας.

Μετά από εξέταση και διαβούλευση με τους εταίρους του προγράμματος, εάν χρειάζεται, θα διεξαχθεί σφαιρική μεταρρύθμιση με στόχο την επίτευξη της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συστήματος και αυτή η μεταρρύθμιση θα πρέπει να εγκριθεί [μέχρι τέλη Δεκεμβρίου 2013] και να τεθεί σε ισχύ το πρώτο τρίμηνο του 2014.

Δαπάνες για την φροντίδα υγείας

3.2. Για να ενισχυθεί η βιωσιμότητα της χρηματοδοτικής δομής και η αποτελεσματικότητα της παροχής δημόσιας φροντίδας υγείας, θα υιοθετηθούν τα ακόλουθα μέτρα πριν την πρώτη εκταμίευση χρηματοδοτικής βοήθειας:

α) θα καταργηθεί η κατηγορία των δικαιούχων κατηγορίας «B» και όλες οι εξαιρέσεις για την πρόσβαση σε δωρεάν δημόσια περίθαλψη όλων των κατηγοριών που δεν στηρίζονται σε εισοδηματικά κριτήρια, εκτός από τα άτομα που πάσχουν από ορισμένες χρόνιες ασθένειες, ανάλογα με τη σοβαρότητα της ασθένειας. Να εισαχθεί ως πρώτο βήμα για ένα σύστημα καθολικής κάλυψης μια υποχρεωτική συνεισφορά για τη φροντίδα υγείας για τους δημόσιους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους της δημόσιας υπηρεσίας ύψους 1.5% πάνω στους ακαθάριστους μισθούς και συντάξεις. Το μέτρο θα εξετασθεί μέχρι το 2^ο τρίμηνο 2014 με τους εταίρους στο πρόγραμμα. Για οικογένειες με τρία ή περισσότερα εξαρτώμενα τέκνα, η συμμετοχή σε αυτό το σχέδιο υγείας θα είναι εθελοντική,

β) θα αυξηθούν τα τέλη ιατρικών υπηρεσιών για μη δικαιούχους κατά 30% ώστε να αντικατοπτρίζουν τα συναφή έξοδα των ιατρικών υπηρεσιών και να δημιουργηθεί μια φόρμουλα πληρωμής από κοινού (co-payment) με μηδενικά ή χαμηλά τέλη εισδοχής για επισκέψεις σε γενικούς ιατρούς, και αυξημένα τέλη για τη χρήση φροντίδας υψηλότερων επιπέδων για όλους τους ασθενείς, ανεξαρτήτως ηλικίας.

γ) θα εισαχθούν αποτελεσματικά οικονομικά αντικίνητρα για τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών έκτακτων περιστατικών σε μη επείγουσες καταστάσεις,

δ) θα εισαχθούν οικονομικά αντικίνητρα (πληρωμή από κοινού) για ελαχιστοποίηση της παροχής ιατρικά αχρείαστων εργαστηριακών αναλύσεων και φαρμάκων και

ε) θα υιοθετηθεί νέα απόφαση από το Υπουργικό Συμβούλιο αναφορικά με ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης των δημόσιων νοσοκομείων που να βελτιώνει την ποιότητα, να βελτιστοποιεί το κόστος και να επανασχεδιάζει την οργανωτική δομή

της διεύθυνσης νοσοκομείων, θέτοντας σε εφαρμογή τις συστάσεις του «Οδικού Χάρτη για το Δημόσιο Νοσοκομείο» του 2009.

Επιπρόσθετα, οι εταίροι στο πρόγραμμα θα εξετάσουν και θα γίνει διαβούλευση μαζί τους πριν την εφαρμογή των ακόλουθων μέτρων:

στ) θα γίνει εκτίμηση και δημοσίευση πριν την συζήτηση στη Βουλή των δυννητικών κινδύνων και ωφελημάτων από την σχεδιαζόμενη εισαγωγή του Γενικού Συστήματος Υγείας (ΓΕΣΥ) σε επικαιροποιημένη αναλογιστική μελέτη, η οποία θα λαμβάνει υπόψη πιθανές προτάσεις για εφαρμογή του ΓΕΣΥ κατά στάδια [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013].

ζ) θα εξαρτηθεί η κατακύρωση του διαγωνισμού για την υποδομή της τεχνολογίας πληροφοριών από τα αποτελέσματα της μελέτης και την απόφαση για την εφαρμογή του ΓΕΣΥ.

η) θα επανεξετασθούν τα όρια εισοδήματος για δωρεάν δημόσια ιατρική φροντίδα σε σύγκριση με τα κριτήρια επιλεξιμότητας για κοινωνικό βοήθημα, ενώ θα διασφαλισθεί ότι θα καθιερωθεί η από κοινού πληρωμή (co-payment) για τη δημόσια ιατρική φροντίδα ώστε να προστατευθούν αποτελεσματικά τα άτομα/νοικοκυριά από καταστροφικές δαπάνες υγείας [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013].

θ) να δημιουργηθεί σύστημα πρωτοκόλλων για εργαστηριακές αναλύσεις και συνταγογράφηση φαρμάκων, βασισμένων σε ενδεδειγμένη επιστημονική μαρτυρία,

ι) θα εισαχθεί συνεκτικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τιμολόγηση και αποζημίωση για προϊόντα και υπηρεσίες, βασισμένο στο πραγματικό επίπεδο των εξόδων που έγιναν, σύμφωνα με το Άρθρο 7 της Οδηγίας 2011/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9^{ης} Μαρτίου 2011. Ενδιάμεση έκθεση θα είναι έτοιμη [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013].

ια) θα διεξαχθεί αξιολόγηση για το καλάθι των 4 σημαντικότερων δημόσια επιχορηγημένων προϊόντων φροντίδας υγείας σε ότι αφορά την ετήσια δαπάνη, και να ετοιμασθεί έκθεση σχετικά με την εγκαθίδρυση ενός ολοκληρωμένου

συστήματος αξιολόγησης υγείας-τεχνολογίας ώστε να αυξηθεί η αποδοτικότητα κόστους του καλαθιού των δημόσια επιχορηγημένων προϊόντων και να προετοιμασθεί η εφαρμογή 10 νέων κλινικών κατευθυντηρίων γραμμών, που να εστιάζονται στον μεγάλο ετήσιο όγκο και σε ασθένειες υψηλού κόστους [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013].

ιβ) να αρχίσει η κωδικοποίηση περιπτώσεων εσωτερικών ασθενών από το σύστημα των ομάδων διαγνωστικής σχετικότητας (diagnosis-related groups - DRG) με στόχο να αντικατασταθεί το υφιστάμενο σύστημα πληρωμών στα νοσοκομεία με σύστημα πληρωμών βάσει ομάδων διαγνωστικής σχετικότητας DRGs [μέχρι 3^ο τρίμηνο-2013].

ιγ) να καθιερωθεί ως ένα πρώτο βήμα η αλλαγή στις ώρες εργασίας των Ιατρικών Υπηρεσιών, σε συνδυασμό με μετακίνηση της ώρας έναρξης κατά μισή ώρα (από 7.30 στις 8.00) και την επέκταση του ευέλικτου χρόνου από μισή σε μία ώρα. Με την τροποποίηση αυτή, η εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας των ωρών εργασίας των δημόσιων υπαλλήλων παραμένει αμετάβλητη, αλλά κατανέμεται σε ολόκληρο το έτος ως εξής: 37 ½ ώρες την εβδομάδα, 7 ½ ώρες την ημέρα, καθημερινά (Δευτέρα έως Παρασκευή): 8.00/9.00 μέχρι 15.30/16.30. Το ίδιο ισχύει και για τη μεταβατική περίοδο 1.1.2013- 31.8.2013, αλλά ο χρόνος έναρξης παραμένει ο ίδιος (7:30) και συνεπώς η ώρα λήξης μετακινείται πίσω κατά μισή ώρα (15:00 / 16:00). Μετά την επανεξέταση, σε ένα δεύτερο στάδιο, να αναθεωρηθούν οι συνήθεις ώρες εργασίας και οι βάρδιες αναμονής (stand-by) του προσωπικού περίθαλψης υγείας, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για την αύξηση της κινητικότητας του προσωπικού. Να αναθεωρηθούν οι ισχύοντες κανονισμοί για την αμοιβή των υπερωριών και να εφαρμοσθούν πλήρως οι υφιστάμενοι νόμοι σχετικά με την καταγραφή / παρακολούθηση των πληρωμών για υπερωρίες (βλ. 3.11) [μέχρι 1^ο τρίμηνο-2014], και

ιδ) να καθοριστεί ένα καλάθι δημόσια επιχορηγούμενων ιατρικών υπηρεσιών που να βασίζεται σε αντικειμενικά, επαληθεύσιμα κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων κόστους-αποτελεσματικότητας [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013].

Επιπρόσθετα, οι Κυπριακές αρχές θα εξετάσουν την καθιέρωση ενός συστήματος οικογενειακών ιατρών που να ελέγχουν την πρόσβαση σε περαιτέρω επίπεδα φροντίδας.

Δημοσιονομικό πλαίσιο

3.3. Οι Κυπριακές αρχές θα:

- φροντίσουν να δημιουργηθεί ένα Δημοσιονομικό Συμβούλιο με θεσμικό καθεστώς, αρμοδιότητες και διαδικασίες διορισμού των μελών του διοικητικού του σώματος και διευθετήσεις χρηματοδότησης βασισμένες στη νομοθεσία [μέχρι 2^ο τρίμηνο-2013],
- θα ολοκληρώσουν την ψήφιση νομοθεσίας που θα μεταφέρει την Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου σχετικά με τις απαιτήσεις των δημοσιονομικών πλαισίων καθώς και πρόνοιες που αφορούν τη δημοσιονομική συμφωνία της Σύμβασης για Σταθερότητα, Συντονισμό και Διακυβέρνηση (ΣΣΣΔ) στη βάση των Κοινών Αρχών για εθνικούς μηχανισμούς δημοσιονομικής διόρθωσης που παρατίθενται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2012)342, με εκτελεστικά κείμενα που να διασφαλίζουν ότι τα μέτρα που υιοθετήθηκαν είναι πλήρως αποτελεσματικά [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013]. Συγκεκριμένα θα ενσωματώσουν την παρουσίαση των υφιστάμενων πολυετών δημοσιονομικών στόχων (των δημοσιονομικών στόχων του Μνημονίου Συναντίληψης και κυλιόμενων τριετών ανωτάτων ορίων για τις δαπάνες) σε μια Ολοκληρωμένη Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου στο πνεύμα της Οδηγίας του Συμβουλίου 2011/85/ΕΕ που να καθοδηγήσει την ετοιμασία του προϋπολογισμού για το 2014 μέχρι [2^ο τρίμηνο 2013] και,
- θα υποβάλουν στη Βουλή νομοσχέδιο υψηλού επιπέδου για τη Δημοσιονομική Ευθύνη και το Σύστημα Προϋπολογισμού που να ισχύει για ολόκληρο το δημόσιο τομέα. Το νομοσχέδιο θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, μακροοικονομική δημοσιονομική πολιτική, κατάρτιση προϋπολογισμού και έγκριση. Θα αντιμετωπίζει τα κενά που παραμένουν

και τις αντιφάσεις και θα κωδικοποιεί τις υφιστάμενες βέλτιστες πρακτικές για τον προϋπολογισμό [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013].

Δημόσιοι Ιδιωτικοί Συνεταιρισμοί (ΔΙΣ)

3.4. Οι Κυπριακές αρχές:

- θα δημιουργήσουν έναν κατάλογο / απογραφή (inventory) των Δημόσιων Ιδιωτικών Συνεταιρισμών (ΔΙΣ), που να περιλαμβάνει πληροφορίες για τους στόχους των υφιστάμενων και σχεδιαζόμενων ΔΙΣ και πιο λεπτομερή πληροφόρηση για υπογεγραμμένα συμβόλαια, που να περιλαμβάνει τη φύση τους, τον εταίρο του ιδιωτικού τομέα, την αξία του κεφαλαίου, μελλοντικές πληρωμές εξυπηρέτησης χρέους, το μέγεθος και τη φύση ενδεχομένων υποχρεώσεων και το ποσό και τους όρους της χρηματοδότησης. Επιπρόσθετα, θα ετοιμαστεί κατάλογος ενδεχομένων υποχρεώσεων, περιλαμβανομένης πληροφόρησης για τη φύση, τον σκοπό για τον οποίο προορίζονται, τους δικαιούχους, την αναμενόμενη διάρκεια, τις πληρωμές που έγιναν, τις αποζημιώσεις, ανακτήσεις οικονομικές απαιτήσεις κατά δικαιούχων, την παραίτηση από τέτοιες απαιτήσεις, δικαιώματα εγγυήσεων ή άλλα έσοδα που έχουν εισπραχθεί, ένδειξη του ποσού και του τύπου της πρόβλεψης που έχει γίνει στον προϋπολογισμό για αναμενόμενες απαιτήσεις, καθώς και πρόβλεψη και επεξήγηση νέων ενδεχομένων υποχρεώσεων που έχουν περιληφθεί στο οικονομικό έτος. Οι κατάλογοι θα κοινοποιηθούν [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013] στους εταίρους του προγράμματος. Από το 2014, οι κατάλογοι θα επικαιροποιούνται ετησίως και θα περιλαμβάνονται ως «Δήλωση των ΔΙΣ» και «Δήλωση Ενδεχομένων Υποχρεώσεων» σε παραρτήματα στον ετήσιο νόμο του προϋπολογισμού και την ετήσια οικονομική έκθεση.
- θα θέσουν σε εφαρμογή ένα επαρκές νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τους ΔΙΣ, σχεδιασμένο σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές, που να περιλαμβάνει εκ των προτέρων εκτίμηση και παρακολούθηση των δημοσιονομικών κινδύνων από την εμπλοκή σε ΔΙΣ και παραχωρήσεις, σε σύγκριση με άλλες δημόσιες επενδύσεις. Σχετική πρόταση για τέτοιο ενισχυμένο νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τους ΔΙΣ θα πρέπει να

ετοιμασθεί [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013] και εφαρμοσθεί [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013].

- θα δεσμευθούν ότι δεν θα αναλάβουν οποιαδήποτε νέα διαδικασία προσφορών και δεν θα υπογράψουν οποιοδήποτε νέο συμβόλαιο ΔΙΣ πριν από την εφαρμογή του νομικού και θεσμικού πλαισίου για τους ΔΙΣ, εξαιρουμένου οποιουδήποτε έργου έφτασε σε εμπορική κατάληξη μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου 2012.

Κρατικές Επιχειρήσεις και ιδιωτικοποίηση

3.5. Αναφορικά με κονδύλια και οντότητες εκτός του προϋπολογισμού, ιδιαίτερα τις Κρατικής Ιδιοκτησίας Επιχειρήσεις (ΚΙΕ) και άλλα περιουσιακά στοιχεία κρατικής ιδιοκτησίας, οι Κυπριακές αρχές:

- θα δημιουργήσουν κατάλογο περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στην κεντρική κυβέρνηση, τους δήμους και τις επαρχιακές διοικήσεις, περιλαμβανομένων ακινήτων και γης. Ως πρώτο βήμα, θα δοθεί προτεραιότητα σε περιουσιακά στοιχεία που έχουν την μεγαλύτερη εμπορική αξία, περιλαμβανομένων του ενός τρίτου των ΚΙΕ [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013] και των υπόλοιπων ΚΙΕ [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013]. Αυτός ο κατάλογος θα δείξει ποιες ΚΙΕ θα μπορούσαν να υπόκεινται σε εκποίηση (divestment) ή αναδιάρθρωση και εκκαθάριση. Ο κατάλογος / απογραφή των μεγαλύτερων και πιο πολύτιμων περιουσιακών στοιχείων και γης θα είναι έτοιμος [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013]. Ο πλήρης κατάλογος όλων των περιουσιακών στοιχείων (ΚΙΕ, ακινήτων και γης) θα συμπληρωθεί [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013]. Ο κατάλογος σταδιακά θα υποβληθεί στους εταίρους στο πρόγραμμα.
- θα ετοιμάσουν σχέδιο ενίσχυσης της διακυβέρνησης των ΚΙΕ σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές διεθνώς καθώς και προσχέδιο έκθεσης που να αναθεωρεί τις λειτουργίες και τα οικονομικά των ΚΙΕ (δες 3.11)[μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013]. Η έκθεση θα προβαίνει σε εκτίμηση των επιχειρηματικών προοπτικών αυτών των εταιρειών, της δυναμικής έκθεσης της κυβέρνησης στις ΚΙΕ και το πεδίο που υπάρχει για ομαλή ιδιωτικοποίηση. Οι Κυπριακές αρχές θα υιοθετήσουν τις απαραίτητες νομικές αλλαγές για την εκπλήρωση

αυτής της απαίτησης [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013]. Δεν θα δημιουργηθούν άλλες ΚΙΕ καθ' όλη τη διάρκεια του Προγράμματος, και

- θα καταθέσουν στη Βουλή νομοσχέδιο που να ρυθμίζει τη δημιουργία και τη λειτουργία των ΚΙΕ στο κεντρικό και στο τοπικό επίπεδο, και θα ενισχύει τις εξουσίες ελέγχου της κεντρικής κυβέρνησης, περιλαμβανόμενης της υποβολής εκθέσεων για τις ΚΙΕ στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας του προϋπολογισμού [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013].

3.6. Οι Κυπριακές αρχές θα ξεκινήσουν ένα σχέδιο ιδιωτικοποιήσεων για τη βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας, μέσα από την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την ενθάρρυνση της εισροής κεφαλαίων, καθώς και για την αποκατάσταση της βιωσιμότητας του χρέους:

- Το σχέδιο αυτό θα πρέπει να εξετάσει τις προοπτικές ιδιωτικοποίησης κρατικών επιχειρήσεων (ΚΙΕ) και ημικρατικών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της Cyta (τηλεπικοινωνίες), της ΑΗΚ (ηλεκτρισμός), της Αρχής Λιμένων Κύπρου, καθώς και ακινήτων και γης. Για την ιδιωτικοποίηση των φυσικών μονοπωλίων είναι απαραίτητη η ύπαρξη κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου.
- Το σχέδιο ιδιωτικοποίησης θα πρέπει να βασίζεται στην έκθεση αξιολόγησης της λειτουργίας και της οικονομικής κατάστασης των κρατικών επιχειρήσεων, καθώς και απογραφή των περιουσιακών στοιχείων τους. Το σχέδιο ιδιωτικοποίησης θα δημιουργηθεί μετά από διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένων χρονοδιαγραμμάτων για τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία και ενδιάμεσων μέτρων [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013],
- Παράλληλα, το συγκεκριμένο νομικό και θεσμικό πλαίσιο για τη διαδικασία ιδιωτικοποίησης θα ετοιμασθεί [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013], και θα εφαρμοσθεί [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013], μετά από διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα, και
- Το σχέδιο ιδιωτικοποίησης που προσδιορίστηκε από την κυβέρνηση μετά από διαβούλευση με τους εταίρους στο πρόγραμμα θα εξασφαλίσει τουλάχιστο EUR 1 δισεκατομμύριο μέχρι το τέλος της περιόδου του

προγράμματος και πρόσθετα EUR 400 εκατομμύρια το αργότερο μέχρι το 2018.

Διαχείριση εσόδων, φορολογική συμμόρφωση, και διεθνής φορολογική συνεργασία

3.7. Οι Κυπριακές αρχές θα προτείνουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο μεταρρύθμισης για βελτίωση της αποτελεσματικότητας και επάρκειας της συλλογής και διαχείρισης φόρων [μέχρι [4^ο τρίμηνο 2013], για εφαρμογή στον προϋπολογισμό του 2014. Η μεταρρύθμιση θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- απόδοση προσωπικής ευθύνης για την πληρωμή εταιρικών φόρων σε εκείνους οι οποίοι, σε περίπτωση μη εισηγμένων εταιρειών, ελέγχουν πραγματικά και αποτελεσματικά μια εταιρεία.
- απόδοση προσωπικής ευθύνης στον αρμόδιο διευθυντή για ψευδή κατάθεση αναφορικά με εταιρικούς φόρους.
- ενίσχυση των εξουσιών των φορολογικών αρχών για τη διασφάλιση της πληρωμής οφειλομένων φορολογικών υποχρεώσεων, π.χ. δίδοντας εξουσία κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας, απαγορεύοντας την αποξένωση ή χρήση περιουσιακών στοιχείων, περιλαμβανομένης περιουσίας και τραπεζικών λογαριασμών από τον φορολογούμενο.
- εναρμόνιση της νομοθεσίας ανάμεσα στα είδη φορολογίας, ώστε η μη καταβολή φόρου να αποτελεί ποινικό αδίκημα, ανεξάρτητα από το είδος της φορολογίας, και ύπαρξη διαδικασίας διοικητικής έφεσης για όλες αυτές τις φορολογίες πριν αχθούν ενώπιον δικαστηρίου.
- αύξηση της κινητικότητας του προσωπικού μεταξύ διαφορετικών διοικητικών φορολογικών οντοτήτων, ώστε να διασφαλισθεί η κατάλληλη επάνδρωση οντοτήτων με υψηλές δυνατότητες συλλογής προσόδων.
- να τεθούν εκεί όπου δεν υπάρχουν, σαφείς στόχοι αποδοτικότητας, που να περιλαμβάνουν την αποτελεσματική είσπραξη εσόδων, για κάθε διοικητική οντότητα προσόδων, και βελτιωμένη διαφάνεια αναφορικά με την αποδοτικότητα των διοικητικών οντοτήτων στην είσπραξη εσόδων, π.χ. μέσω δημοσιεύσεων του φορολογικού χάσματος για τις κύριες

κατηγορίες προσόδων (τη διαφορά ανάμεσα στον οφειλόμενο φόρο και το ποσό που έχει στην πραγματικότητα εισπραχθεί).

- βελτιστοποίηση της χρήσης των συστημάτων πληροφορικής στη διαχείριση φορολογίας που να βασίζεται (i): στη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των διοικητικών φορολογικών οντοτήτων, (ii) ενίσχυση της ηλεκτρονικής συμπλήρωσης των φορολογικών δηλώσεων και των ηλεκτρονικών πληρωμών (π.χ. επιτρέποντας πληρωμή μέσω τραπεζικού εμβάσματος), (iii) βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών, περιλαμβανομένων δεδομένων για φυσικά και νομικά πρόσωπα, μεταξύ σχετικών αρχών για σκοπούς είσπραξης φόρων, λαμβάνοντας υπόψη τις νομικές πρόνοιες για την προστασία δεδομένων (iv) βελτίωση των ικανοτήτων υποβολής αναφορών σε σχέση με τις υποχρεώσεις σύμφωνα με την Οδηγία 2003/48 του Συμβουλίου.
- ενίσχυση των προσπάθειών για μείωση του διοικητικού βάρους στις επιχειρήσεις, με στόχο τη μείωση των ανεπίσημων δραστηριοτήτων και την επίτευξη εθελοντικής συμμόρφωσης στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Σε σχέση με αυτό, πρέπει να υπάρξει συστηματική μέτρηση του χρόνου και του κόστους με το οποίο επιβαρύνονται οι φορολογούμενοι για να συμπληρώσουν τις διοικητικές διαδικασίες προσόδων, όπως η εγγραφή και η υποβολή φορολογικών δηλώσεων.
- επιτάχυνση διοικητικών ερευνών για φορολογικές απάτες και η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του φορολογικού και του δικαστικού συστήματος, ενώ θα αντιμετωπίζεται η δυνητική συμφόρηση του συστήματος φορολογικών εφέσεων.
- ενίσχυση της ικανότητας του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων να αξιοποιεί φορολογικές πληροφορίες που λαμβάνονται από άλλες χώρες, π.χ. επιτρέποντας στο Τμήμα να έχει πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων άλλων δημοσίων οντοτήτων, ώστε να διευκολυνθεί και επισπευσθεί η ταυτοποίηση του φορολογούμενου, και
- αφαίρεση από τον φορολογικό νόμο του προνομίου του Διευθυντή να ενεργεί κατά την κρίση του σε σχέση με την εφαρμογή των προνοιών του Νόμου, περιλαμβανομένης της απόφασης για απόσυρση νομικής αγωγής για μη καταβληθέντες φόρους.

3.8. Οι Κυπριακές αρχές θα εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα κτίζουν πάνω στις κύριες εισηγήσεις που προέκυψαν από τη διαγνωστική αποστολή τεχνικής βοήθειας που έγινε από το ΔΝΤ το Φεβρουάριο του 2013. Προς το σκοπό αυτό, οι αρχές θα επεξεργαστούν ολοκληρωμένο πρόγραμμα μεταρρύθμισης και θα διαβουλευθούν με τους εταίρους στο πρόγραμμα [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013].

3.9. Οι Κυπριακές αρχές θα διασφαλίσουν την έγκαιρη και αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με φορολογικά θέματα, διασφαλίζοντας πλήρως την εφαρμογή των νόμων και των προτύπων που διέπουν τη διεθνή ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών. Προς τούτο, οι Κυπριακές αρχές θα ενισχύσουν την πρακτική της έγκαιρης παράδοσης σχετικών και προσβάσιμων φορολογικών πληροφοριών στα άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ. Οι Κυπριακές αρχές:

- θα μεταφέρουν πλήρως στη νομοθεσία τους και εφαρμόσουν την Οδηγία 2011/16/ΕΕ σχετικά με τη διοικητική συνεργασία στο φορολογικό τομέα⁵ και θα συμμορφωθούν με το Άρθρο 7 της Οδηγίας και τα Άρθρα 10, 19 και 21 του Κανονισμού 904/2010 του Συμβουλίου για διοικητική συνεργασία και καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας, ο οποίος καθορίζει συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, εντός των οποίων τα κράτη μέλη θα παρέχουν πληροφόρηση το ένα προς το άλλο.
- θα διασφαλίσουν την έγκαιρη πρόσβαση στις πληροφορίες για τους δικαιούχους των εμπιστευμάτων και σε διαδρομή ελέγχου των χρηματοοικονομικών συναλλαγών των επιτρόπων (trustees). Προς το σκοπό αυτό, οι εταίροι του προγράμματος σημειώνουν την πρόθεση των Κυπριακών αρχών να καταρτίσουν μητρώα των εμπιστευμάτων που θα τηρούνται από την αντίστοιχη αρμόδια εποπτική αρχή και από την πρόσφατα εισαχθείσα υποχρέωση να υπάρχει, σε οποιαδήποτε δεδομένη στιγμή, σε εμπιστεύματα που δημιουργήθηκαν δυνάμει της Κυπριακής νομοθεσίας τουλάχιστον ένας επίτροπος ο οποίος να είναι κάτοικος Κύπρου. Οι επαγγελματίες επίτροποι (δηλαδή δικηγόροι, λογιστές ή

---

⁵ Οι Κυπριακές αρχές υπέβαλαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Νόμο Ν.205(Ι)2012 (που ψηφίστηκε στις 28 Δεκεμβρίου 2012) και μεταφέρει την Οδηγία.

Εμπιστευματοπάροχοι και πάροχοι Εταιρικών Υπηρεσιών) πρέπει να εξασφαλίζουν άδεια ή να ρυθμίζεται η λειτουργία τους με άλλο τρόπο και όλοι οι επίτροποι, είτε ρυθμίζονται νομικά είτε όχι θα πρέπει να εγγράφονται σε μητρώα (δες παράγραφο 1.17). Οι Επίτροποι θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες στις αντίστοιχες εποπτικές αρχές τους αναφορικά με τη σχέση τους με το εμπίστευμα. Επιπλέον, οι αρχές θα απαιτήσουν από τους επιτρόπους εμπιστευμάτων δυνάμει της Κυπριακής νομοθεσίας να δηλώνουν το καθεστώς (status) τους στους πιστωτικούς οργανισμούς⁶ όταν χρησιμοποιούν το πιστωτικό σύστημα της Κύπρου, και να απαιτούν από πιστωτικούς οργανισμούς που έχουν συσταθεί στην Κύπρο να εξασφαλίζουν αντίστοιχη δήλωση του καθεστώτος από επίτροπους εμπιστευμάτων που δημιουργήθηκαν και διέπονται από τη νομοθεσία άλλων χωρών, ως υποχρεωτικό όρο για να χρησιμοποιήσουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Κύπρου **μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013**.

- Θα διασφαλίσουν ότι έχουν έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με το ποιος πραγματικά και αποτελεσματικά ελέγχει μια εταιρεία που έχει συσταθεί στην Κύπρο. Προς το σκοπό αυτό, είτε α) θα απαιτούν από εντολοδόχους (nominees) διοικητικούς συμβούλους⁷ και εντολοδόχους μετόχους να αποκαλύπτουν την ταυτότητα του εντολέα (nominator) τους στην εταιρεία και στο μητρώο εταιρειών είτε β) θα απαιτήσουν όπως όλοι οι εντολοδόχοι διοικητικοί σύμβουλοι και εντολοδόχοι μέτοχοι (δηλαδή δικηγόροι, λογιστές και Επιχειρήσεις Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών (ΕΠΔΥ)) κατέχουν άδεια ή γίνεται ρύθμισή τους με άλλο τρόπο και διατηρούν πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα του εντολέα τους, πού πρέπει, όταν ζητηθεί, να τίθεται στη διάθεση των αρμόδιων αρχών. Ένα αρχείο για το καθεστώς εντολοδόχων διοικητικών συμβούλων ή μετόχων πρέπει να είναι προσβάσιμο μέσω των μητρώου δυνάμει του περί ΕΔΠΥΝόμου, στο οποίο θα καταγράφονται όλα τα ρυθμιζόμενα πρόσωπα (δηλαδή δικηγόροι, λογιστές και Επιχειρήσεις Παροχής Διοικητικών

⁶ Όπως καθορίζεται στο Άρθρο 2.1.(1) της Τρίτης Οδηγίας σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

⁷ Στην Κυπριακή νομοθεσία δεν υπάρχει η νομική έννοια του «εντολοδόχου διοικητικού συμβούλου», αλλά ο όρος χρησιμοποιείται αναφορικά με επαγγελματίες που προσφέρουν υπηρεσίες διοικητικών συμβούλων εταιρειών.

Υπηρεσιών (ΕΠΔΥ). Σε περίπτωση που η υπηρεσία επιτρόπου παρέχεται από πάροχο διοικητικών υπηρεσιών, η πληροφορία ότι αυτός είναι επαγγελματίας πάροχος θα είναι προσβάσιμη στο μητρώο δυνάμει του Νόμου περί της Ρύθμισης των Επιχειρήσεων Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών και Συναφών Θεμάτων Νόμο του 2012(ΕΔΠΥ Νόμο) **μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013**.

- θα διασφαλίσουν τη συστηματική παρακολούθηση και χρήση των πληροφοριών που παίρνουν από άλλες χώρες αναφορικά με πληρωμές εισοδημάτων από αποταμιεύσεις που λαμβάνουν κάτοικοι Κύπρου και πληρωμές εισοδημάτων από αποταμιεύσεις που λαμβάνονται από οντότητες και νομικές ρυθμίσεις όπως τα εμπιστεύματα δυνάμει της Κυπριακής νομοθεσίας, ιδιαίτερα οντότητες και νομικές ρυθμίσεις των οποίων οι πραγματικοί δικαιούχοι είναι κάτοικοι άλλων κρατών μελών της ΕΕ, και
- θα εφαρμόσουν τις συστάσεις που έχουν τεθεί κατά την εις βάθος εξέταση του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου της Κύπρου κάτω από το Παγκόσμιο Βήμα για τη Διαφάνεια και Ανταλλαγή Πληροφοριών για Φορολογικούς Σκοπούς του ΟΟΣΑ και θα δεσμεύονται να αντιμετωπίσουν οποιαδήποτε μειονεκτήματα εντοπισθούν στην επικείμενη αξιολόγηση των ζητημάτων εφαρμογής.

Στο πλαίσιο της αποτελεσματικής εφαρμογής της οδηγίας του Συμβουλίου 2003/48/ΕΚ για τη φορολόγηση των υπό τη μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις (EUSD), οι Κυπριακές αρχές θα συνεχίσουν να παρέχουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όλες τις αναγκαίες και διαθέσιμες πληροφορίες/στατιστικές που προέρχονται από τα δεδομένα που ανταλλάσσονται με βάση το FISC153. Επιπρόσθετα από το φορολογικό έτος που θα λήξει στις 31 Δεκεμβρίου 2013, και πάνω σε ετήσια βάση, οι Κυπριακές αρχές θα δίδουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανάλυση των πληροφοριών που παρασχέθηκαν δυνάμει του EUSD ανά τομέα δραστηριότητας των φορέων πληρωμής, συμπεριλαμβανομένων πιθανών κυρώσεων που επιβλήθηκαν στην πράξη σε φορείς πληρωμής για την εφαρμογή από μέρους τους του EUSD. Το 2015 οι Κυπριακές αρχές θα υποβάλουν έκθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα αποτελέσματα των ελέγχων που θα γίνουν το

2014. Οι Κυπριακές αρχές (Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου) θα υποβάλλουν πάνω σε ετήσια βάση λεπτομερείς στατιστικές ανά τομέα για τις καταθέσεις με ανάλυση για τους ξένους καταθέτες στη χώρα.

Μεταρρύθμιση της Φορολογίας Ακίνητης Περιουσίας

Τα ακόλουθα μέτρα θα ληφθούν για αύξηση των προσόδων και για δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους με την επιβολή επαναλαμβανόμενης φορολογίας περιουσίας στις τρέχουσες τιμές της αγοράς. Ένας πρόσθετος στόχος είναι η μείωση των πάγιων εξόδων στη διαχείριση της φορολογικής βάσης.

3.10. Ενόψει τούτου, οι αρχές έχουν συμφωνήσει να εφαρμόσουν τα ακόλουθα μέτρα:

- εφαρμογή δείκτη τιμών για τις περιουσίες, ο οποίος καθιερώνει τη μέση εκτίμηση της αγοράς ακινήτων το 2013 ανά τετραγωνικό μέτρο κατοικήσιμης επιφάνειας και τεμαχίου γης. Ο δείκτης αυτός θα λειτουργήσει για να δώσει τεκμαρτές εκτιμήσεις αγοράς για κάθε μη γεωργικό κτηματολογικό τεμάχιο [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2014], για έγκαιρη συμπερίληψή του στον υπολογισμό της φορολογίας ακίνητης ιδιοκτησίας το 2014. Ο δείκτης θα ποικίλλει ανάλογα με την τοποθεσία και τον καθορισμό των ζωνών, καθώς και άλλα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τα κτίρια και τα τεμάχια. Περαιτέρω, θα προταθεί και εφαρμοσθεί μια μεθοδολογία για ετήσιες αναπροσαρμογές τέτοιων τεκμαρτών εκτιμήσεων της αγοράς.
- εφαρμογή της επαναλαμβανόμενης φορολογίας ακίνητης περιουσίας βασισμένης σε τεκμαρτές εκτιμήσεις της αγοράς για τεμάχια γης, σύμφωνα με τη μονάδα φορολογικής βάσης που καθιερώνεται από τον δείκτη αυτό [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2014]. Τα ποσοστά της φορολογίας θα αντικατοπτρίζουν την προοδευτικότητα και το εισόδημα της προηγούμενης φορολογίας περιουσίας. Για από κοινού ιδιοκτησίας τεμάχια γης, οι φορολογούμενοι ιδιοκτήτες θα φορολογούνται σύμφωνα με το μερίδιο της ιδιοκτησίας τους όπως παρουσιάζεται στην απογραφή του κτηματολογίου.

- καθιέρωση της νομικής βάσης για υποχρεωτική ετήσια αναπροσαρμογή της φορολογικής βάσης περιουσιακής μονάδας της από αρμόδια εκτελεστική αρχή [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2014], και
- για να διατηρηθεί η ενθάρρυνση της ζήτησης ακινήτων και να μειωθούν οι στρεβλώσεις στις τιμές ακινήτων, θα γίνει πρόνοια για παράταση της μείωσης των τελών στις συναλλαγές ακινήτων μέχρι το 2016 [μέχρι 2ο τρίμηνο 2013].

Επιπρόσθετα, οι ακόλουθες μελέτες θα πρέπει να αρχίσουν [μέχρι τα μέσα 2013] και οι εισηγήσεις τους να εφαρμοσθούν το αργότερο από [1 Ιανουαρίου 2015] και μετέπειτα:

- μια μελέτη για τελειοποίηση των παραμέτρων του δείκτη τεκμαρτής αξίας στην αγορά ακινήτων στα πλαίσια διοικητικής και νομικής απλότητας. Ιδιαίτερα, η μελέτη θα προβεί σε εκτίμηση αν μια μονάδα φορολογικής βάσης είναι εφικτή για ατομικές κατοικίες. Επιπρόσθετα, η μελέτη θα ετοιμάσει έκθεση για ένα μηχανισμό άμβλυνσης των κυκλικών διακυμάνσεων του δείκτη, και
- περαιτέρω μελέτη σχετικά με το πεδίο εφαρμογής της ενοποίησης της είσπραξης και διαχείρισης της επαναλαμβανόμενης δημοτικής φορολογίας ακινήτων και του φόρου για τις αποχετεύσεις. Η μελέτη θα εξετάσει επίσης υφιστάμενες εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις από τη φορολογία ακίνητης περιουσίας. Θα αναφέρεται επίσης στην προοπτική μετακίνησης προσόδων από τα τέλη συναλλαγών και φόρων στην επαναλαμβανόμενη φορολογία [νωρίς το 2015].

Μεταρρύθμιση δημόσιας διοίκησης

3.11. Ο δημόσιος τομέας αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο μερίδιο των δημοσίων δαπανών στην Κύπρο. Για να διασφαλίσουν την αποτελεσματική χρήση των κυβερνητικών πόρων, ενώ θα παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες στον πληθυσμό, οι Κυπριακές αρχές θα αναλάβουν τα ακόλουθα μεταρρυθμιστικά μέτρα:

- μείωση των εμποδίων στην κινητικότητα προσωπικού εντός του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, μεταξύ άλλων, με την κατάργηση

περιορισμών που προκύπτουν από τους Νόμους για τη Δημόσια/Ευρύτερη Δημόσια Υπηρεσία, όσον αφορά τη διάρκεια και την διενέργεια αποσπάσεων, καθώς και την ανάγκη συγκατάθεσης του υπαλλήλου, [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013), και

- ως πρώτο βήμα, καθιέρωση από 1.9.2013 ωραρίου στη Δημόσια Υπηρεσία, σε συνδυασμό με μετακίνηση του χρόνου έναρξης κατά μισή ώρα (από τις 7:30 στις 8:00) και επέκταση της ελαστικής περιόδου από μισή σε μια ώρα. Με αυτή τη διαφοροποίηση, οι εργάσιμες ώρες εβδομαδιαίως των δημοσίων λειτουργιών παραμένουν αμετάβλητες, αλλά κατανέμονται κατά τη διάρκεια ολόκληρου του έτους ως εξής: 37 ½ ώρες ανά εβδομάδα, 7 ½ ώρες ανά ημέρα, καθημερινά (Δευτέρα μέχρι Παρασκευή): 8.00/9.00 μέχρι 15.30/16.30. Το ίδιο ισχύει για τη μεταβατική περίοδο από 1.1.2013 -31.8.2013, αλλά ο χρόνος έναρξης παραμένει ο ίδιος (7:30) κι έτσι ο χρόνος λήξης μετακινείται προς τα πίσω κατά μισή ώρα (15:00/16:00). Μετά το Μέρος 1 της πιο κάτω αναθεώρησης, σε δεύτερο βήμα, μειώνονται περαιτέρω οι υπερωρίες και τα σχετικά έξοδα στο μισθολόγιο του δημόσιου τομέα, με τον εργάσιμο χρόνο να γίνεται πιο ελαστικός, έτσι ώστε να καλύπτει – κατά το ελάχιστο – ώρες υπηρεσίας από τις 7:00 μέχρι τις 17:00 για ολόκληρο το δημόσιο τομέα, και των ωρών υπηρεσίας από 7:00 μέχρι 19:00 για υπηρεσίες του δημόσιου τομέα με διευρυμένες ώρες λειτουργίας (περιλαμβανομένων, αλλά χωρίς να περιορίζονται μόνο σε αυτές, των υπηρεσιών φροντίδας υγείας και ασφάλειας), υπό το καθεστώς κανονικού εργάσιμου χρόνου. Οι εργάσιμες ώρες εκτός του κανονικού χρόνου εργασίας θα περιοριστούν με την εφαρμογή αυστηρών ελέγχων, περιλαμβανομένης της εκ των προτέρων έγκρισης για οποιαδήποτε μη επείγουσα εργασία εκτός του κανονικού εργάσιμου χρόνου (δες 3.2) [μέχρι 1^ο τρίμηνο 2014].

Επιπρόσθετα, οι αρχές θα αναθέσουν τη διεξαγωγή ανεξάρτητης εξωτερικής αναθεώρησης για πιθανές περαιτέρω μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης πάνω στη βάση συμφωνημένων όρων εντολής με τους εταίρους στο πρόγραμμα. Η αναθεώρηση θα περιλαμβάνει δύο μέρη, καλύπτοντας τους ακόλουθους τομείς:
Μέρος 1:

- εξέταση του ρόλου, των αρμοδιοτήτων, της οργανωτικής δομής και του μεγέθους/επάνδρωσης των σχετικών υπουργείων, υπηρεσιών και ανεξαρτήτων αρχών,
- εξέταση της πιθανότητας κατάργησης ή ενοποίησης/συγχώνευσης Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών/Εταιρειών και επιχειρήσεων του δημοσίου, και
- αναδιοργάνωση/αναδιάρθρωση της τοπικής διοίκησης.

Μέρος 2:

- κατάλληλο σύστημα αμοιβής και συνθηκών εργασίας/συνθηκών απασχόλησης στον δημόσιο τομέα (π.χ. ετήσια άδεια, άδεια ασθενείας, άδεια μητρότητας, εργάσιμος χρόνος), σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα και άλλες χώρες της ΕΕ, βασισμένο στις βέλτιστες πρακτικές, και
- εισαγωγή ενός νέου συστήματος αξιολόγησης στο δημόσιο τομέα, βασισμένου στην απόδοση, για σκοπούς ανάπτυξης και προαγωγής, που να συνδέει την απόδοση με το σύστημα αμοιβής/προσαυξήσεων.

Το πρώτο μέρος της αναθεώρησης θα δημοσιευθεί [μέχρι 1^ο τρίμηνο 2014]. Το δεύτερο μέρος της αναθεώρησης θα δημοσιευθεί [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2014]. Με βάση τα ευρήματα της αναθεώρησης, οι αρχές θα συμφωνήσουν τη μεταρρύθμιση και, μετά από διαβούλευση με τους εταίρους του προγράμματος, θα την υποβάλουν προς έγκριση στη Βουλή και θα εφαρμόσουν την μεταρρύθμιση της δημόσιας υπηρεσίας (Μέρος 1) [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2014] και Μέρος 2 [μέχρι 4^ο τρίμηνο-2014]).

Σύστημα Ευημερίας

3.12. Το σύστημα ευημερίας της Κύπρου περιλαμβάνει ευρύ φάσμα ατομικών ωφελημάτων, που παρέχονται από διαφορετικά Υπουργεία και Τμήματα. Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής χρήσης των δημόσιων κονδυλίων εντός του συστήματος ευημερίας, ενώ ταυτόχρονα θα διασφαλίζεται η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των ωφελημάτων ευημερίας και των κινήτρων για ανάληψη εργασίας (όπως καθορίζεται περαιτέρω στο τμήμα 4.3 πιο κάτω), οι Κυπριακές αρχές θα πραγματοποιήσουν μεταρρύθμιση του συστήματος ευημερίας, η οποία θα

εφαρμοστεί και θα ισχύσει από την 1 Ιανουαρίου 2014, κατόπιν διαβούλευσης και συμφωνίας με τους εταίρους του προγράμματος (το προσχέδιο μεταρρύθμισης θα υποβληθεί [μέχρι 2^ο τρίμηνο -2013]. Η μεταρρύθμιση θα καλύπτει τα ακόλουθα στοιχεία:

- εξορθολογισμό του αριθμού των διαθέσιμων ωφελημάτων μέσω συγχώνευσης και σταδιακής κατάργησης ωφελημάτων,
- καλύτερη στόχευση των διαφόρων κοινωνικών μεταβιβάσεων, έτσι ώστε να μειωθεί ο συνολικός αριθμός των δικαιούχων, ενώ θα προστατεύονται οι πιο ευάλωτοι από αυτούς, με:
  - εισαγωγή κοινού ορισμού για τις πηγές του εισοδήματος, των οικονομικών πόρων και κινητής και ακίνητης περιουσίας, που να λαμβάνεται υπόψη για την επαλήθευση των οικονομικών πηγών, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συνέπεια μεταξύ διαφορετικών σχεδίων ωφελημάτων.
  - εισαγωγή ή να καταστούν πιο αυστηρά τα κριτήρια για επαλήθευση οικονομικών μέσων, στη βάση του πιο πάνω ορισμού, για την παροχή ωφελημάτων και τη συνεχιζόμενη πρόσβαση σε ωφελήματα, με τη μείωση των ορίων εισοδήματος, λαμβάνοντας υπόψη τον πλούτο, όπως οικονομικούς πόρους, κινητή και ακίνητη περιουσία, και διευρύνοντας τις πηγές εισοδήματος που θα ληφθούν υπόψη. Αναφορικά με το τελευταίο, ως γενική αρχή, τα παρεχόμενα ωφελήματα θα πρέπει να καταγράφονται πλήρως στον υπολογισμό του προσωπικού εισοδήματος.
- αναθεώρηση των κατάλληλων επιπέδων ατομικών ωφελημάτων και του δείκτη για αναπροσαρμογή των επιπέδων των ωφελημάτων, και
- μεταβίβαση όλων των σχετικών αρμοδιοτήτων και ευθυνών που σχετίζονται με τη διαχείριση και παροχή όλων των κοινωνικών ωφελημάτων στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο θα πρέπει να είναι κατάλληλα εφοδιασμένο με χρηματοοικονομικούς πόρους και ανθρώπινο δυναμικό, που θα μεταφερθούν από άλλα τμήματα της δημόσιας διοίκησης [μέχρι 1^ο τρίμηνο 2014] (δες 3.11).

Οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να είναι συνεπείς προς τους δημοσιονομικούς στόχους αυτού του Μνημονίου Συναντίληψης.

4. Αγορά εργασίας

Βασικοί στόχοι

Ενώ η αγορά εργασίας της Κύπρου χαρακτηριζόταν από ψηλούς ρυθμούς απασχόλησης και χαμηλά ποσοστά ανεργίας στα χρόνια που προηγήθηκαν της κρίσης, το ξετύλιγμα μη βιώσιμων ανισορροπιών και η επιδείνωση των μακροοικονομικών συνθηκών και προοπτικών, είχαν ως αποτέλεσμα την ραγδαία αύξηση της ανεργίας και σημαντικές προκλήσεις στην αγορά εργασίας μεσοπρόθεσμα. Μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας μπορούν να αμβλύνουν τις επιπτώσεις της κρίσης στην απασχόληση, να περιορίσουν την μακροπρόθεσμη ανεργία και την ανεργία ανάμεσα στους νέους, να διευκολύνουν την επαγγελματική κινητικότητα και να συμβάλουν στη βελτίωση της μελλοντικής ανθεκτικότητας της Κυπριακής οικονομίας, ενόψει των αρνητικών οικονομικών κλυδωνισμών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι στόχοι είναι: (1) η υλοποίηση μεταρρύθμισης του συστήματος τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών, που να αντιστοιχεί με τη διασφάλιση βιώσιμης βελτίωσης στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, και να επιτρέπει να αντικατοπτρίζονται καλύτερα οι εξελίξεις της παραγωγικότητας στη διαμόρφωση των μισθών. (2) η ετοιμασία και εφαρμογή σφαιρικής μεταρρύθμισης των δημοσίων βοηθημάτων, ώστε να επιτευχθεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της δημόσιας βοήθειας και των κινήτρων για ανάληψη εργασίας, η στόχευση εισοδηματικής στήριξης των πιο ευάλωτων, η ενίσχυση των πολιτικών δραστηριοποίησης και περιορισμός των επιπτώσεων της αυξημένης ανεργίας στα δημόσια οικονομικά, και (3) η παροχή βοήθειας για άμβλυνση των επιπτώσεων της δυσμενούς ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης, συνδέοντας οποιαδήποτε αλλαγή στον ελάχιστο μισθό με τις οικονομικές συνθήκες.

Προσαρμογή του κόστους ζωής (ATA) μισθών και ημερομισθίων

4.1. Για να διασφαλιστεί ότι η αύξηση των ημερομισθίων θα αντικατοπτρίζει καλύτερα τις εξελίξεις της παραγωγικότητας στην εργασία και της ανταγωνιστικότητας, τόσο σε συνθήκες επέκτασης όσο και ύφεσης, οι Κυπριακές αρχές θα μεταρρυθμίσουν το πλαίσιο καθορισμού του μισθολογίου στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα με τέτοιο τρόπο ώστε να βελτιωθεί η πραγματική προσαρμογή των ημερομισθίων. Για αυτό το σκοπό, πρέπει να διασφαλισθεί η αποτελεσματική εφαρμογή της μεταρρύθμισης του συστήματος τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των ημερομισθίων (ATA) που ισχύει για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως καθορίζεται στον προϋπολογισμό του 2013 και έχει ενσωματωθεί στον Μεσοπρόθεσμο Προϋπολογισμό. Αυτή η μεταρρύθμιση, θα επενεργήσει στα σχετικά στοιχεία του τιμαριθμικού συστήματος, ως εξής:

- χαμηλότερη συχνότητα αναπροσαρμογής με την περίοδο βάσης για υπολογισμό του τιμαρίθμου (ATA) να επιμηκύνεται από την παρούσα περίοδο των έξι μηνών, στους δώδεκα μήνες. Η τιμαριθμοποίηση θα λαμβάνει χώρα την 1^η Ιανουαρίου κάθε χρόνο.
- μηχανισμός για αυτόματη αναστολή διαδικασιών εφαρμογής και παρέκκλισης κατά τη διάρκεια αρνητικών οικονομικών συνθηκών, ώστε αν στο δεύτερο και τρίτο τρίμηνο κάθε δεδομένου χρόνου καταγράφονται αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης του εποχιακά προσαρμοσμένου πραγματικού ΑΕΠ, δεν θα γίνεται τιμαριθμική αναπροσαρμογή τον επόμενο χρόνο, και
- μετακίνηση από πλήρη σε μερική τιμαριθμική αναπροσαρμογή, με το ποσοστό τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών να καθορίζεται στο 50% του ρυθμού αύξησης του υποκείμενου δείκτη τιμών έναντι του προηγούμενου χρόνου.

Όπως προβλέπεται στο τμήμα 1.2 της παρούσας συμφωνίας, η αναστολή της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής στον ευρύτερο δημόσιο τομέα θα παραμείνει σε ισχύ μέχρι το τέλος του προγράμματος.

Θα επιδιωχθεί τριμερής συμφωνία με τους κοινωνικούς εταίρους για την εφαρμογή του μεταρρυθμισμένου συστήματος στον ιδιωτικό τομέα [μέχρι τέλη 2013]. Επιπρόσθετα, με βάση τις υφιστάμενες οικονομικές προοπτικές, η

τιμαριθμική αναπροσαρμογή μισθών και ημερομισθίων προβλέπεται να μην εφαρμοσθεί στον ιδιωτικό τομέα μέχρι το 2014.

Ελάχιστος μισθός

4.2. Με σκοπό την αποτροπή πιθανόν αρνητικών επιπτώσεων στην ανταγωνιστικότητα και στην απασχόληση, οι αρχές δεσμεύονται ότι, κατά τη διάρκεια της περιόδου του προγράμματος, οποιαδήποτε αλλαγή στον κατώτατο μισθό που καλύπτει συγκεκριμένα επαγγέλματα και κατηγορίες εργαζομένων, θα είναι ευθυγραμμισμένη με τις εξελίξεις στην οικονομία και στην αγορά εργασίας και θα πραγματοποιηθεί μόνο κατόπιν διαβούλευσης και συμφωνίας με τους εταίρους του προγράμματος.

Δημόσια βοηθήματα και δραστηριοποίηση των ανέργων

4.3. Η αύξηση της ανεργίας υπογραμμίζει την ανάγκη για συνολική εκτίμηση των πολιτικών δραστηριοποίησης και των διαθέσιμων εργαλείων για εισοδηματική στήριξη μετά τη λήξη του ανεργιακού επιδόματος. Η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση των δημοσίων βοηθημάτων θα πρέπει να διασφαλίσει ότι η κοινωνική βοήθεια χρησιμεύει ως δίκτυ ασφαλείας για διασφάλιση ενός ελάχιστου εισοδήματος για εκείνους που δεν είναι σε θέση να υποστηρίξουν ένα βασικό επίπεδο ζωής, ενώ θα προστατεύει τα κίνητρα για την ανάληψη εργασίας, διασφαλίζοντας συνέπεια στη μεταρρύθμιση του συστήματος ευημερίας, όπως περιγράφεται στο τμήμα 3.12. Κατά συνέπεια, οι Κυπριακές αρχές:

- θα διασφαλίσουν ότι η σχεδιαζόμενη μεταρρύθμιση των δημοσίων βοηθημάτων περιλαμβάνει μέτρα που να στοχεύουν στη δραστηριοποίηση των ληπτών επιδόματος, διευκολύνοντας την επανεισδοχή τους στην αγορά εργασίας, μειώνοντας τα αντικίνητρα για εργασία και επιβάλλοντας κριτήρια αναζήτησης εργασίας για τη συνέχιση της λήψης επιδόματος. Προς τον σκοπό αυτό, το προσχέδιο του μεταρρυθμιστικού σχεδίου για τα δημόσια βοηθήματα θα υποβληθεί στους εταίρους στο πρόγραμμα [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013] για εξέταση και διαβούλευση.

- θα παρουσιάσουν μια αξιολόγηση για τις υφιστάμενες πολιτικές δραστηριοποίησης [μέχρι 2^ο τρίμηνο-2013], και
- θα αναθεωρήσουν και ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ της υπηρεσίας δημόσιας απασχόλησης και των θεσμικών οργάνων που παραχωρούν τα επιδόματα, αναφορικά με τη δραστηριοποίηση των ανέργων.

5. Αγορές προϊόντων και υπηρεσιών

Βασικοί στόχοι

Η αντιμετώπιση θεμάτων διαρθρωτικής φύσης είναι κρίσιμης σημασίας για την αποκατάσταση της ισορροπίας στην Κυπριακή οικονομία, αποκαθιστώντας την αναπτυξιακή της δυναμική και βελτιώνοντας τον ανταγωνισμό. Η απομάκρυνση αδικαιολογήτων εμποδίων στις αγορές υπηρεσιών μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη, ιδιαίτερα για την Κυπριακή οικονομία που είναι οικονομία έντασης υπηρεσιών. Επιπρόσθετα, η βελτίωση της ποιότητας και μείωση του κόστους των ρυθμιζόμενων επαγγελματικών υπηρεσιών, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο επιχειρηματικό περιβάλλον και στην ανταγωνιστική θέση της Κύπρου. Καθώς ο τουρισμός είναι ένας από τους μεγαλύτερους τομείς της Κύπρου κι ένας σημαντικός μοχλός για μελλοντική ανάπτυξη, επιβάλλεται η αναζωογόνηση της ανταγωνιστικότητας αυτού του τομέα. Η βελτίωση της διοικητικής διαχείρισης σχετικά με τον τομέα των ακινήτων θα συμβάλει στη γενική λειτουργία της αγοράς κατοικίας και θα βοηθήσει στην στήριξη της ζήτησης από το εξωτερικό, σε μια χρονική περίοδο που οι προοπτικές αυτού του τομέα επηρεάζονται από κινδύνους μείωσης της επενδυτικής αξίας. Τέλος, η εκμετάλλευση των εγχώριων υπεράκτιων αποθεμάτων φυσικού αερίου δημιουργεί μεσοπρόθεσμες μέχρι μακροπρόθεσμες προοπτικές για μείωση της εξάρτησης της Κύπρου από τις εισαγωγές ενέργειας και την ασφάλεια και βιωσιμότητα της προμήθειας ενέργειας. Αυτό θα βοηθούσε στην αντιμετώπιση του συνεχιζόμενου ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών και του μεγάλου δημόσιου χρέους. Ωστόσο, αυτές οι θετικές επιπτώσεις θα προκύψουν μόνο μετά που θα υπερπηδηθούν οι προκλήσεις της χρηματοδότησης και του σχεδιασμού των επενδύσεων σε υποδομές του

σχεδιασμού αποτελεσματικών αγορών ενέργειας και επαρκούς ρυθμιστικού καθεστώτος.

Οδηγία Υπηρεσιών-Νομοθεσία κατά τομέα

5.1. Οι Κυπριακές αρχές θα υιοθετήσουν τις εναπομείνουσες απαραίτητες τροποποιήσεις στις κατά τομείς νομοθεσίες, ώστε να εφαρμόσουν πλήρως την Οδηγία για τις Υπηρεσίες, χαλαρώνοντας τις απαιτήσεις που σχετίζονται με την είσοδο και εγκατάσταση. Επιπρόσθετα οι απαιτήσεις αναφορικά με τους ελάχιστους δασμούς θα πρέπει να εξαλειφθούν, εκτός αν δικαιολογούνται από το άρθρο 15 (3) της Οδηγίας για τις Υπηρεσίες. Οι τροποποιήσεις θα παρουσιαστούν στη Βουλή [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013] και οι χωρίς δικαιολογία απαιτήσεις για ελάχιστους δασμούς θα καταργηθούν [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013].

Μεταρρύθμιση Ρυθμιζόμενων Επαγγελματιών

5.2. Οι Κυπριακές αρχές:

- θα εξαλείψουν κάθε υφιστάμενη πλήρη απαγόρευση στη χρήση κάποιας μορφής εμπορικής επικοινωνίας (διαφήμισης) στα ρυθμιζόμενα επαγγέλματα, όπως απαιτείται από την Οδηγία για τις Υπηρεσίες [2^ο τρίμηνο 2013], και
- θα βελτιώσουν περαιτέρω τη λειτουργία του τομέα των ρυθμιζόμενων επαγγελματιών (όπως δικηγόρων, μηχανικών, αρχιτεκτόνων) με τη διεξαγωγή συνολικής αναθεώρησης των απαιτήσεων που επηρεάζουν την άσκηση δραστηριότητας [μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013], και θα εξαλείψουν εκείνες που δεν δικαιολογούνται ή είναι δυσανάλογες [μέχρι 1^ο τρίμηνο 2014], και
- οι απαιτήσεις που επηρεάζουν την πρόσβαση στην επαγγελματική δραστηριότητα θα αξιολογηθούν, με σκοπό να καταργηθούν εκείνες που δεν δικαιολογούνται ή είναι δυσανάλογες μετά την υιοθέτηση της Οδηγίας, που τροποποιεί την Οδηγία 2005/36/EK αναφορικά με την αναγνώριση των επαγγελματιών προσόντων, και τον Κανονισμό για διοικητική συνεργασία μέσω του Συστήματος Πληροφόρησης της Εσωτερικής Αγοράς, και σύμφωνα με την αξιολόγηση, μεθοδολογία και το

χρονοδιάγραμμα που θα καθοριστεί στην προαναφερθείσα τροποποιητική οδηγία.

Ανταγωνισμός και ρυθμιστικές αρχές τομέων

5.3. Οι Κυπριακές αρχές:

- θα διασφαλίσουν και ενισχύσουν την αποτελεσματική λειτουργία της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού και την ικανότητά της να επιβάλλει αποτελεσματικούς κανόνες ανταγωνισμού [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013], και
- θα διασφαλίσουν την απαραίτητη ανεξαρτησία και ισχύ των εθνικών ρυθμιστικών αρχών (ΕΡΑ) και θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να ασκούν τις αρμοδιότητές τους και εκπληρώνουν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους, περιλαμβανομένης της παρακολούθησης της κατάστασης του ανταγωνισμού στον αντίστοιχο τομέα τους [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013].

Οικιστική αγορά και ρύθμιση της ακίνητης περιουσίας

5.4. Οι Κυπριακές αρχές θα λάβουν τα ακόλουθα μέτρα για να διασφαλίσουν την επίτευξη ισοζυγίου στην αγορά ακινήτων, να επιτρέψουν την αποτελεσματική κατάσχεση των εμπράγματων εγγυήσεων στα ακίνητα, και τη βασισμένη στην αγορά εκτίμηση των τιμών ακινήτων καθώς και την άμβλυση των παραγόντων που αποτρέπουν τόσο την εγχώρια όσο και την ξένη ζήτηση. Ιδιαίτερος κίνδυνος προκύπτει από νομικές διαφορές, οι οποίες μπορεί να οφείλονται σε ελλιπή τεκμηρίωση της κυριότητας και των περιουσιακών δικαιωμάτων, και στον αργό ρυθμό των δικαστικών διαδικασιών.

Οι Κυπριακές αρχές:

- θα καθιερώσουν την υποχρεωτική εγγραφή των συμβολαίων πώλησης ακίνητης περιουσίας [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013]. [Μέχρι 4^ο τρίμηνο 2014] θα εξαλείψουν τον συσσωρευμένο όγκο ανέκδοτων τίτλων ιδιοκτησίας, μειώνοντας σε λιγότερες από 2,000 τις περιπτώσεις συμβολαίων πώλησης ακίνητης περιουσίας, των οποίων εκκρεμεί η έκδοση τίτλου ιδιοκτησίας για περισσότερο από ένα χρόνο. Οι αρχές θα ενισχύσουν τη συνεργασία με τον χρηματοπιστωτικό τομέα, για να διασφαλίσουν την ταχεία απομάκρυνση των επιβαρύνσεων σε τίτλους ιδιοκτησίας προς μεταβίβαση

στους αγοραστές ακίνητης περιουσίας, και θα εφαρμόσουν εγγυημένα χρονοδιαγράμματα για την έκδοση πιστοποιητικών οικοδομής και τίτλων ιδιοκτησίας.

- Θα εκδίδουν τριμηνιαίες επισκοπήσεις προόδου για την έκδοση αδειών οικοδομής και πολεοδομικών αδειών, πιστοποιητικών και τίτλων ιδιοκτησίας, καθώς και πιστοποιητικών μεταβίβασης τίτλου ιδιοκτησίας και των συναφών υποθηκών καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.
- Θα εφαρμόσουν την ηλεκτρονική πρόσβαση στα αρχεία τίτλων ιδιοκτησίας, υποθηκών, συμβολαίων πώλησης και κτηματολογίου για τον χρηματοπιστωτικό τομέα και τις κυβερνητικές υπηρεσίες [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2014]. Η νομοθεσία για την προστασία προσωπικών δεδομένων θα αναθεωρηθεί και τροποποιηθεί, ώστε να μειωθούν τα νομικά εμπόδια για τέτοια ηλεκτρονική πρόσβαση, ιδιαίτερα όσον αφορά τις διαδικασίες για την απόδειξη έννομου συμφέροντος [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013].
- Θα εισαγάγουν νομοθεσία για τροποποίηση της διαδικασίας σχετικά με την αναγκαστική πώληση υποθηκευμένης περιουσίας, ώστε να επιτρέπονται οι ιδιωτικοί πλειστηριασμοί, όπως γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες για την ανάκτηση ακίνητης περιουσίας σύμφωνα με τους κανονισμούς περί πτωχεύσεων. Οι Κυπριακές αρχές θα θεσπίσουν κανονισμούς για τη διεξαγωγή τέτοιων ιδιωτικών πλειστηριασμών μέσα στο πιο σύντομο χρονικό διάστημα που είναι εφικτό (δες 1.5) [μέχρι τέλη 2013], και
- Θα στοχεύσουν καλύτερα τους δικαστικούς κανόνες, ώστε να βελτιωθεί ο ρυθμός χειρισμού των δικαστικών υποθέσεων. Οι Κυπριακές αρχές θα αξιολογήσουν την ανάγκη για πρόσθετα μέτρα – περιλαμβανομένων, αν χρειαστεί, νομοθετικών μεταρρυθμίσεων – για να εξουδετερωθεί ο συσσωρευμένος όγκος εργασίας των δικαστηρίων μέχρι το τέλος του προγράμματος. Περαιτέρω, οι αρχές θα λάβουν πρόνοια για εξειδικευμένους δικαστές όπως εκείνους που χειρίζονται ποινικές υποθέσεις, ώστε να επιταχυνθεί η διεκπεραίωση υποθέσεων που εμπíπτουν στους εμπορικούς νόμους και στους νόμους για την ακίνητη περιουσία [μέχρι 4^ο τρίμηνο 2013].

Τουρισμός

5.5. Ο τουρισμός είναι σημαντικός εξαγωγικός τομέας κι έχει μεγάλη σημασία για την εγχώρια προστιθέμενη αξία και την απασχόληση. Από το 2011, ο τουρισμός έχει γνωρίσει σημαντική αύξηση στις τουριστικές αφίξεις και στα εισοδήματα, ενώ οι προοπτικές για συνέχιση της ανοδικής τάσης στο 2013 είναι εξαιρετικές. Συγκεκριμένα, το 2011 υπήρξε αύξηση 10,1% στις αφίξεις τουριστών και 12,9% στη αύξηση του εισοδήματος από τον τουρισμό, σε σύγκριση με το 2010, ενώ το 2012 (τελευταία στοιχεία Αυγούστου) υπήρξε περαιτέρω αύξηση 5% και 8,5% αντίστοιχα, σε σύγκριση με το 2011. Για να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού τομέα, οι Κυπριακές αρχές:

- θα διεξαγάγουν μελέτη για το πώς θα βελτιωθεί το επιχειρηματικό μοντέλο του τουριστικού τομέα, ιδιαίτερα με σκοπό την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, την αύξηση των επιπέδων πληρότητας των ξενοδοχείων και την προώθηση του τουρισμού διαμονής κατά τους χειμερινούς μήνες, την ανάπτυξη πολυδιάστατου και υψηλής ποιότητας τουρισμού, *μεταξύ άλλων*, με την εξεύρεση προσοδοφόρων μικρών θεματικών τομέων της αγοράς (niches), όπως αθλητικό, πολιτιστικό και ιατρικό τουρισμό, την ανάπτυξη του ατομικού τουρισμού, την προώθηση του επαγγελματισμού μεταξύ των προμηθευτών τουριστικών υπηρεσιών και με τη διασφάλιση της διάδοσης βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών και τη βελτίωση του ρόλου της επένδυσης στις υποδομές που σχετίζονται με τον τουρισμό. Η Στρατηγική για τον Τουρισμό για το 2011-2015 θα τύχει ανασκόπησης και αν χρειαστεί θα αναθεωρηθεί με βάση τα ευρήματα της μελέτης [μέχρι 2^ο τρίμηνο-2013].
- θα διευκολύνουν τα σχέδια συνιδιοκτησίας ξενοδοχείων (condo hotel projects), με σκοπό την ενίσχυση της πρόσβασης σε χρηματοδοτικές επενδύσεις στην ανάπτυξη ξενοδοχείων, περιλαμβανομένης της απομάκρυνσης οποιωνδήποτε νομικών εμποδίων [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2013], και
- για την ενίσχυση της ελκυστικότητας της χώρας ως τουριστικού προορισμού, θα προχωρήσουν σε ενδεδειγμένη μελέτη των βέλτιστων μέσων για να επιτευχθεί ικανοποιητική αεροπορική σύνδεση της Κύπρου,

περιλαμβανόμενης της διαπραγμάτευσης νέων ή της τροποποίησης υφιστάμενων συμφωνιών αεροπορικών υπηρεσιών.

Ενέργεια

5.6. Οι Κυπριακές αρχές:

- Θα διασφαλίσουν, χωρίς καθυστέρηση, ότι το Τρίτο Ενεργειακό Πακέτο έχει πλήρως μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο και εφαρμοσθεί, και θα ειδοποιήσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η απαραίτητη νομοθεσία έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο. Θα υποδείξουν την ημερομηνία παραλαβής του πρώτου εμπορικού φορτίου φυσικού αερίου, σύμφωνα με μακροπρόθεσμο συμβόλαιο προμήθειας, τερματίζοντας έτσι την παρέκκλιση της Κύπρου αναφορικά με απομονωμένο ενεργειακό δίκτυο και εισάγοντας την εφαρμογή της παρέκκλισης αναφορικά με αναδυόμενη αγορά και θα υποδείξουν την προτιθέμενη διάρκεια αυτής της παρέκκλισης.
- Θα αναλάβουν τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αναδιάρθρωση του ενεργειακού τομέα στην Κύπρο. Αυτή η στρατηγική, που θα αναπτυχθεί με την πλήρη ευθύνη της Κυπριακής Κυβέρνησης, θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία βασικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να παρουσιαστούν στους εταίρους στο πρόγραμμα για διαβούλευση, σύμφωνα με το χρονικό πλαίσιο που καθορίζεται πιο κάτω:
  1. *εισαγωγή σχεδίου (roll-out plan)* για την υποδομή που απαιτείται για την εκμετάλλευση του φυσικού αερίου, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανές εμπορικές αβεβαιότητες και κινδύνους. Το σχέδιο θα πρέπει να καλύπτει: τις απαιτούμενες επενδύσεις, το συναφές κόστος, τις πηγές και της μεθόδους χρηματοδότησης, τους συναφείς κύριους κινδύνους σχεδιασμού και συμφόρησης, και μια προβολή των ροών εσόδων διαχρονικά [πρώτη εκδοχή μέχρι 3^ο τρίμηνο 2013].
  2. *ένα περίγραμμα του ρυθμιστικού καθεστώτος (PAEK) και της οργάνωσης της αγοράς* για τον ενεργειακό τομέα και τις εξαγωγές φυσικού αερίου, που θα συνέβαλλε στην εισαγωγή και ορθή λειτουργία ανοικτών, διαφανών, ανταγωνιστικών αγορών ενέργειας, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της Κυπριακής οικονομίας, την ενσωμάτωση του

ενεργειακού συστήματος της Κύπρου στις περιφερειακές αγορές, την αρχή της ανεξάρτητης ρυθμιστικής επίβλεψης, καθώς και τους στόχους της ΕΕ αναφορικά με την ενεργειακή επάρκεια, την ανανεώσιμη ενέργεια και τις εκπομπές αερίων. Συγκεκριμένα, το περίγραμμα θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία: τη δυνατότητα δημιουργίας χονδρικών αγορών για αέριο και ηλεκτρισμό, από τις οποίες η αγορά ηλεκτρισμού θα πρέπει να είναι ανοικτή σε μη παραγωγούς εμπόρους, την ελευθερία των πελατών να έχουν πραγματική επιλογή προμηθευτή, τον πλήρη διαχωρισμό προμηθευτών αερίου και πελατών, ιδιαίτερα των εταιρειών ηλεκτρισμού, και ένα κατάλληλο πλαίσιο για πωλήσεις για την υπεράκτια προμήθεια φυσικού αερίου (τόσο για εξαγωγές όσο και τις εσωτερικές αγορές), με στόχο τη μεγιστοποίηση εισοδήματος [μέχρι 2^ο τρίμηνο 2103], και

3. ένα σχέδιο για εγκαθίδρυση του θεσμικού πλαισίου για τη διαχείριση των πόρων από τους υδρογονάνθρακες, περιλαμβανόμενου *ταμείου πόρων*, το οποίο θα δέχεται και θα διαχειρίζεται τα δημόσια έσοδα από την εκμετάλλευση υπεράκτιου αερίου. Η προπαρασκευαστική εργασία θα πρέπει να περιλαμβάνει τα απαραίτητα νομικά μέτρα και την υιοθέτησή τους. Για να διασφαλιστεί η διαφάνεια, η ευθύνη λογοδοσίας και η αποτελεσματικότητα, το ταμείο πόρων θα πρέπει να επωφελείται από μια σταθερή νομική βάση και διοικητική δομή, αντλώντας από διεθνώς αναγνωρισμένες βέλτιστες πρακτικές. Ιδιαίτερα, θα πρέπει να καθιερωθούν σαφείς κανόνες για εισροές και εκροές, ως μέρος του Κυπριακού δημοσιονομικού πλαισίου, δίνοντας τη δέουσα προσοχή στην ανάγκη ανάπτυξης της βιομηχανίας υδρογονανθράκων, περιλαμβανόμενης της απαραίτητης υποδομής, της σημασίας επαναφοράς του δημόσιου χρέους της Κύπρου σε σταθερή καθοδική τροχιά, και της ανάγκης για επενδύσεις και δημιουργία αξίας για όλα τα στρώματα της κοινωνίας, περιλαμβανομένων και των μελλοντικών γενεών [μέχρι 3^ο τρίμηνο-2013].

Επειδή τα τρία αυτά στοιχεία είναι έντονα αλληλεξαρτώμενα, είναι ανάγκη να αναπτυχθούν παράλληλα κατά τα επόμενα έτη. Επιπρόσθετα το σχέδιο πρέπει

να λαμβάνει υπόψη την τρέχουσα αβεβαιότητα γύρω από το πραγματικό μέγεθος των εγχώριων, εμπορικά βιώσιμων, κοιτασμάτων φυσικού αερίου και τις πιθανές μεταβολές στις διεθνείς τιμές του φυσικού αερίου και στη ζήτηση, και κατάλληλα στοιχεία πρέπει να στηρίζονται σε *εναλλακτικά σενάρια για τη παγκόσμια ενέργεια* που να ετοιμασθούν από διεθνούς φήμης οργανισμό. Το σχέδιο πρέπει να στηρίζεται σε ένα κατάλληλο επίπεδο τεχνικής βοήθειας πάνω στις τεχνικές πτυχές στο πλαίσιο αυτό.

Παράρτημα Ι

Δημοσιονομικά μέτρα που υιοθετήθηκαν από την Κύπρο κατά ή μετά το Δεκέμβριο 2012

Δημοσιονομικά μέτρα με ισχύ από το 2012

Μέτρα για τις δαπάνες

1.1 Εφαρμογή κλιμακωτής μείωσης των απολαβών συνταξιούχων και υπαλλήλων του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα ως ακολούθως: EUR 0-1000: 0%, EUR 1001-1500: 6.5%, EUR 1501-2000: 8.5%, EUR 2001-3000: 9,5%, EUR 3001-4000:11,5%, άνω των EUR 4001: 12.5%.

1.2 Παράταση της αναστολής της καταβολής του τιμαριθμικού επιδόματος (COLA) στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα μέχρι το τέλος του προγράμματος (1^ο τρίμηνο 2016) (βλέπε τμήμα 4.1).

1.3 Παράταση κατά τρία ακόμη έτη μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016 του παγώματος των προσαυξήσεων και γενικών μισθολογικών αυξήσεων στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα και της προσωρινής εισφοράς πάνω στις ακαθάριστες απολαβές και συντάξεις στον δημόσιο, ευρύτερο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

1.4 Μείωση του αριθμού των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα τουλάχιστον κατά τεσσερισήμισι χιλιάδες κατά την περίοδο 2012-16 μέσω: i) του παγώματος των προσλήψεων νέου προσωπικού σε θέσεις πρώτου διορισμού στον ευρύτερο δημόσιο τομέα για τρία ακόμη χρόνια μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016, ii) της εφαρμογής της πολιτικής πρόσληψης ενός προσώπου για κάθε τέσσερις που αφυπηρετούν (οριζόντια) iii) της εισαγωγής μέτρων που αυξάνουν την κινητικότητα των δημοσίων υπαλλήλων εντός και μεταξύ των Υπουργείων (βλέπε 3.11) και iv) της εφαρμογής ενός τετραετούς προγράμματος που αποσκοπεί στην κατάργηση 1880 μόνιμων θέσεων (βλέπε 1.16).

1.5 Πάγωμα της πρόσληψης νέων ωρομίσθιων υπαλλήλων και επιβολή της άμεσης μετακίνησης εντός και μεταξύ των Υπουργείων και άλλων κυβερνητικών οντοτήτων. Στη περίπτωση θέσεων που έχουν σχέση με την υγεία και την ασφάλεια, θα είναι δυνατή για αντιμετώπιση επείγουσών αναγκών η πρόσληψη ενός προσώπου για κάθε πέντε πρόσωπα που αφυπηρετούν.

Μέτρα για τα έσοδα

1.6 Λήψη εφάπαξ πρόσθετου εισοδήματος από μερίσματα που εισπράττονται από ημικρατικούς οργανισμούς.

1.7 Αύξηση του τραπεζικού τέλους σε καταθέσεις σε τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα στην Κύπρο από 0.095% σε 0.11% από τις οποίες τα 25/60 των εσόδων θα προορίζονται για ειδικό λογαριασμό για ένα Ταμείο Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας.

1.8 Εισαγωγή μηχανισμού για τακτική αναθεώρηση των φόρων κατανάλωσης ώστε να διασφαλίζεται η πραγματική αξία των εσόδων από τους φόρους κατανάλωσης. Ένας τέτοιος μηχανισμός δεν πρέπει να είναι επαναλαμβανόμενος και δεν πρέπει με κανένα τρόπο να οδηγεί σε μηχανισμό αυτόματης προσαρμογής των φόρων κατανάλωσης με τις εξελίξεις στις τιμές.

Δημοσιονομικά Μέτρα για τα έσοδα με ισχύ από 2013

Μέτρα για τις δαπάνες

1.9 Θα διασφαλισθεί μείωση των συνολικών δαπανών για κοινωνικές μεταβιβάσεις τουλάχιστον EUR 113 εκατομμυρίων μέσω: (α) της κατάργησης αριθμού πλεοναζόντων και αλληλεπικαλυπτόμενων σχεδίων όπως το επίδομα μητρότητας, άλλα οικογενειακά επιδόματα και εκπαιδευτικά επιδόματα (β) της κατάργησης επικουρικών επιδομάτων που παραχωρούνται δυνάμει των περί δημοσίων βοηθημάτων νόμου, της κατάργησης της ειδικής χορηγίας και του εξορθολογισμού του Πασχαλινού επιδόματος που παραχωρείται στους συνταξιούχους,

1.10. Θα διασφαλισθεί η μείωση των συνολικών δαπανών για επιδόματα σε υπαλλήλους του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά τουλάχιστον EUR 29 εκατομμύρια μέσω:

- i. της φορολόγησης συντάξιμων επιδομάτων που παρέχονται σε ανώτερους κυβερνητικούς αξιωματούχους και δημοσίους υπαλλήλους (γραμματειακές υπηρεσίες, επιδόματα παραστάσεως και φιλοξενίας) στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα,
- ii. της μείωσης των επιδομάτων που παρέχονται στους υπαλλήλους του ευρύτερου δημόσιου τομέα και της μείωσης όλων των άλλων επιδομάτων

σε υπαλλήλους, κυβερνητικούς αξιωματούχους και ωρομίσθιους του ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά 15%, και

iii. της μείωσης του επιδόματος ημερήσιας αποζημίωσης διαμονής στο εξωτερικό για υπηρεσιακά ταξίδια κατά 15%. Θα διασφαλισθεί περαιτέρω μείωση της δαπάνης στο υφιστάμενο επίδομα διαμονής όταν προσφέρεται γεύμα/δείπνο, κατά 50% (20%-45% για επίδομα διαμονής στο εξωτερικό αντί του 40%-90% που καταβάλλεται σήμερα).

1.11 Μείωση ορισμένων ωφελημάτων και προνομίων κυβερνητικών αξιωματούχων και ανώτερων κυβερνητικών λειτουργιών και συγκεκριμένα με:

i. την αναστολή του δικαιώματος κρατικών αξιωματούχων, ανώτερων κυβερνητικών λειτουργιών και υπαλλήλων να ταξιδεύουν στη πρώτη /διακεκριμένη θέση, με εξαίρεση τα υπερατλαντικά ταξίδια. Το δικαίωμα να ταξιδεύουν σε πρώτη θέση θα διατηρήσουν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων,

ii. κατάργηση του δικαιώματος αφορολόγητου αυτοκινήτου για εν ενεργεία και αφυπηρητήσαντες ανώτερους αξιωματούχους του δημοσίου τομέα, και

iii. επέκταση του παγώματος μισθών και της προσωρινής εισφοράς πάνω στο σύνολο των ακαθάριστων αποδοχών ώστε να καλύπτει όλους τους κρατικούς αξιωματούχους και γενικούς διευθυντές υπουργείων (129 άτομα) για την περίοδο 2013-2016, περιλαμβανομένων των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων. Συμπερίληψη των συντάξιμων και αφορολόγητων επιδομάτων των ατόμων αυτών στον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος. Εισαγωγή εισφοράς 6.8% πάνω στις συντάξιμες αποδοχές αυτών των ατόμων.

1.12 Εφαρμογή των ακόλουθων μέτρων αναφορικά με το Κυβερνητικό Σχέδιο Συντάξεων (ΚΣΣ):

i. πάγωμα των συντάξεων του δημοσίου τομέα,

ii. αύξηση του νομίμου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη για τις διάφορες κατηγορίες υπαλλήλων, αύξηση της ελάχιστης ηλικίας για δικαίωμα σε μη μειωμένη σύνταξη (κατά 6 μήνες κάθε έτος) ώστε να συνάδει με το νόμιμο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, ενώ θα διατηρούνται αποκτηθέντα δικαιώματα, θα εισαχθεί ποινή για πρόωρη αφυπηρέτηση

κατά 0.5% ανά μήνα πρόωρης αφυπηρέτησης ώστε να καταστεί η πρόωρη αφυπηρέτηση αναλογιστικά ουδέτερη,

iii. μείωση της προνομιακής μεταχείρισης συγκεκριμένων ομάδων υπαλλήλων, όπως μελών του στρατού και της αστυνομίας, στα επαγγελματικά σχέδια συντάξεων και ιδιαίτερα αναφορικά με τη συνεισφορά στα εφάπαξ ωφελήματα,

iv. εισαγωγή μόνιμης συνεισφοράς 3% πάνω στις συντάξιμες αποδοχές στο Ταμείο Χηρών και Ορφανών από μέρους κρατικών αξιωματούχων οι οποίοι δικαιούνται σύνταξης και φιλοδώρηματος. Εισαγωγή εισφοράς 6.8% πάνω στις συντάξιμες αποδοχές αξιωματούχων, οι οποίοι δικαιούνται σύνταξη και φιλοδώρημα, αλλά δεν καλύπτονται από το κυβερνητικό σχέδιο συντάξεων ή παρόμοιο σχέδιο.

v. τροποποίηση του άρθρου 37 του νόμου περί Συντάξεων ώστε να καταργηθεί η πρόνοια σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση θανάτου ενός υπαλλήλου, αν ο αποβιώσας ή αποβιώσασα είχε σύζυγο κατά το χρόνο αφυπηρέτησης του/της και στη συνέχεια αυτός/αυτή τέλεσε νέο γάμο, ο/η τελευταίος/α σύζυγος θεωρείται χήρος/χήρα. Με την κατάργηση της πρόνοιας αυτής, ο/η δεύτερη σύζυγος δεν θα θεωρείται χήρος/χήρα και δεν θα δικαιούται σύνταξη.

vi. αύξηση του συντελεστή εισφοράς πάνω στις συντάξιμες αποδοχές των μελών του Εφοριακού Συμβουλίου και της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών από 3.4% στα 6.8%.

vii. οι εισφορές στο Ταμείο Χηρών και Ορφανών δεν είναι πλέον επιστρεπτές.

1.13 Εφαρμογή περαιτέρω μεταρρυθμιστικών μέτρων στο Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων με:

i. την αναλογιστική μείωση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων από το Γενικό Σχέδιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά 0.5% μηνιαίως για δικαιώματα πριν το νόμιμο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης το αργότερο από τον Ιανουάριο 2013, ώστε να συνάδει με τη σχεδιαζόμενη αύξηση της ελάχιστης ηλικίας για δικαίωμα σε μη μειωμένη σύνταξη στα 65 (κατά έξι μήνες κάθε χρόνο) μεταξύ 2013 και 2016,

ii. το πάγωμα των συντάξεων του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την περίοδο 2013-2016.

iii. την κατάργηση της αύξησης των συντάξεων σε σύζυγο που εργάζεται δυνάμει του Γενικού Σχεδίου Κοινωνικών Ασφαλίσεων το αργότερο από τον Ιανουάριο του 2013 και μετά.

1.14. Μείωση των μεταβιβάσεων από την Κεντρική Κυβέρνηση σε Κρατικής Ιδιοκτησίας Επιχειρήσεις και Ημικρατικούς Οργανισμούς κατά EUR 25 εκατομμύρια.

1.15 Διασφάλιση στοχευμένης μείωσης των πιστώσεων του προϋπολογισμού σε σειρά ημικρατικών οργανισμών στον περί Προϋπολογισμού Νόμο του 2013, που να στηρίζεται σε σαφώς καθορισμένα μέτρα μείωσης των δραστηριοτήτων τους.

1.16 Εφαρμογή ενός τετραετούς σχεδίου όπως ετοιμάστηκε από την Υπηρεσία Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού που να στοχεύει στην κατάργηση τουλάχιστον 1880 μόνιμων θέσεων κατά την περίοδο 2013- 2016.

Μέτρα για τα έσοδα

1.17 Αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης πάνω σε καπνικά προϊόντα, και ιδιαίτερα στον ψιλοκομμένο καπνό καπνίσματος από EUR 60/κιλό στα EUR 150/κιλό. Αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα τσιγάρα κατά EUR 0.20/το πακέτο των 20 τσιγάρων.

1.18 Αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης της μπύρας κατά 25% από EUR 4.78 το εκατόλιτρο στα EUR 6.00 το εκατόλιτρο ανά βαθμό καθαρής αλκοόλης στο τελικό προϊόν. Αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης στην αιθυλική αλκοόλη από EUR 598,01 το εκατόλιτρο στα EUR 956,82 το εκατόλιτρο καθαρής αλκοόλης.

1.19 Αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης στην ενέργεια δηλ στα πετρελαιοειδή, με την αύξηση του φορολογικού συντελεστή στα καύσιμα οχημάτων (βενζίνη και πετρέλαιο) κατά EUR 0.07.

1.20 Αύξηση του κανονικού συντελεστή ΦΠΑ από 17% στα 18%.

1.21 Εισαγωγή φόρου 20% στα κέρδη που διανέμονται σε τυχερούς στοιχημάτων του ΟΠΑΠ και του Κρατικού Λαχείου για κέρδη EUR 5,000 ή μεγαλύτερα.

1.22. Κατάργηση όλων υφιστάμενων εξαιρέσεων στην πληρωμή του ετήσιου φόρου EUR 350 από εταιρείες.

Δημοσιονομικά μέτρα με ισχύ το 2014

Μέτρα για τις δαπάνες

1.23 Θα διασφαλισθεί η μείωση της συνολικής δαπάνης για κοινωνικές μεταβιβάσεις τουλάχιστον κατά EUR 28.5 εκατομμύρια, η οποία θα επιτευχθεί μέσω του εξορθολογισμού και καλύτερης στόχευσης των ωφελημάτων των παιδιών και των εκπαιδευτικών χορηγιών, και την κατάργηση ωφελημάτων κοινωνικής συνοχής που παρέχονται από της Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

1.24 Θα εφαρμοσθεί περαιτέρω μείωση των απολαβών των υπαλλήλων και συνταξιούχων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα με ενιαίο συντελεστή μείωσης όλων των μισθών κατά 3%.

1.25 Εισαγωγή τέλους για τις μηνιαίες κάρτες διακίνησης φοιτητών και συνταξιούχων που χρησιμοποιούνται σε δημόσια μεταφορικά μέσα.

Μέτρα Εσόδων

1.26 Θα επεκταθεί η εφαρμογή της προσωρινής εισφοράς στο σύνολο ακαθάριστων απολαβών και συντάξεων υπαλλήλων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2016 ως εξής: EUR 0-1,500 :0%, EUR 1,501 - 2,500 : 2.5%, EUR 2,501 – 3,500: 3.00%, και > EUR 3,501- 3.5%.

1.27. Αύξηση του κανονικού συντελεστή ΦΠΑ από 18% το 2013 στο 19% το 2014.

1.28. Αύξηση του μειωμένου συντελεστή ΦΠΑ από 8% στο 9%.

1.29 Αύξηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης για την ενέργεια δηλ στα πετρελαιοειδή, με τη αύξηση του φορολογικού συντελεστή στα καύσιμα κίνησης (βενζίνη και πετρέλαιο) κατά EUR 0.05.

1.30 Αύξηση των εισφορών από 1.1.2014 των μισθωτών και εργοδοτών στο Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά μια πρόσθετη εκατοστιαία μονάδα πάνω στις συντάξιμες αποδοχές, δηλαδή 0.5 μίας εκατοστιαίας μονάδας από τους υπαλλήλους και 0.5 μίας εκατοστιαίας μονάδας από τους εργοδότες και 1 εκατοστιαίας μονάδας στην περίπτωση των αυτοτελώς εργαζομένων.